

HOTĂRÂRE

Cu privire la aplicarea unor prevederi ale legislației privind dreptul de autor și drepturile conexe

În scopul aplicării uniforme de către instanțele judecătorești a normelor juridice ce vizează tematica abordată, în temeiul art.2 lit. d), art. 16 lit. c) din Legea cu privire la Curtea Supremă de Justiție nr. 789-XIII din 1996, art. 17 CPC, Plenul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova oferă următoarele explicații:

1. Dreptul de autor este un sistem de norme juridice ce protejează drepturile patrimoniale și cele personale nepatrimoniale (morale) ale autorilor creației intelectuale (literare, artistice și științifice), care au fost exprimate într-o formă concretă, perceptibilă simțurilor omenești, indiferent dacă acestea au fost aduse la cunoștința publicului, precum și drepturile conexe (drepturile interpreților, producătorilor de fonograme, producătorilor de videograme și organizațiilor de difuziune prin eter sau prin cablu).

Legislația pertinentă în domeniu

2. Hotărârea în cauză vizează aplicarea normelor juridice civile privind dreptul de autor, îndeosebi aplicarea Legii nr. 139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Se relevă faptul că legea menționată este una complexă, interferând în sine atât norme materiale, cât și norme de ordin procesual.

Totodată, potrivit art.54 alin. (4) din aceasta, dispozițiile procedurale prevăzute de prezenta lege se completează cu cele de drept comun.

De rând cu normele CPC, dispozițiile Legii nr. 139 /02.07.2010 vor fi aplicate în coroborare cu normele altor acte normative, ce au incidență cu tematica în cauză.

Cadrul legislativ în materia dreptului de autor și a drepturilor conexe se prezintă sub următorul aspect:

Legislația Republicii Moldova în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe:

- Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994 (art. 33);
- Legea cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr. 114 din 03.07.1014, Monitorul Oficial nr. 282-289/600 din 26.09.2014;
- Legea nr. 139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 191 – 193/630 din 01.10.2010;

- Codul civil nr. 1107-XV din 06.06.2002, Monitorul Oficial nr. 82-86/661 din 22.06.2002 (art. 8, 21, 301, 470, 925, 1607);
- Codul de procedură civilă nr. 225-XV din 30.05.2003, republicat în Monitorul Oficial nr. 130-134/415 din 21.06.2013 (inclusiv art. 85, 127¹-127³, 460);
- Codul vamal al Republicii Moldova nr. 1149-XIV din 20.07.2000, republicat în Monitorul Oficial, ediție specială din 01.01.2007 (art. 1, cap. XII);
- Codul audiovizualului al Republicii Moldova nr. 260-XVI din 27.07.2006, Monitorul Oficial nr. 131-133/679 din 18.08.2006 (art. 18);
- Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.1997, republicat în Monitorul Oficial, ediție specială din 08.02.2007 (art. 20, 28, 71, 75, 90¹);
- Legea nr. 1459-XV din 14.11.2002 cu privire la difuzarea exemplarelor de opere și fonograme, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 11-13/42 din 31.01.2003;
- Legea cu privire la activitatea arhitecturală nr. 1350-XIV din 02.11.2000, Monitorul Oficial nr. 21-24 din 27.02.2001 (Capitolul IV);
- Legea cu privire la publicitate nr. 1227-XIII din 27.06.1997, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 67-68/555 din 16.10.1997 (art. 4);
- Legea privind meșteșuguri artistice populare nr. 135-XV din 20.03.2003, Monitorul Oficial nr. 84-86/390 din 16.05.2003 (art. 5,13);
- Legea cu privire la teatre, circuri și organizații concertistice nr. 1421-XV din 31.10.2002, Monitorul Oficial nr. 174-176/1331 din 20.12.2002 (art. 8);
- Legea cu privire la activitatea editorială nr. 939-XIV din 20.04.2000, Monitorul Oficial nr. 70-72/511 din 22.06.2000 (art. 6,8,9,11,14,15);
- Legea cu privire la oamenii de creație și la uniunile de creație nr. 21 din 01.03.2013, Monitorul Oficial nr. 64-68/201 din 29.03.2013;
- Legea presei nr. 243-XIII din 26.10.1994, Monitorul Oficial nr. 2/12 din 12.01.1995 (art. 16, 20, 26, 27);
- Legea cinematografilei nr. 116 din 03.07.2014, Monitorul Oficial nr. 217-222/467 din 01.08.2014 (art. 2, 18);
- Legea cu privire la standardizare nr. 590-XIII din 22.09.1995, republicată în Monitorul Oficial nr. 99-102/328 din 25.05.2012 (art. 11);
- Hotărârea Guvernului nr. 880 din 22.11.2012 cu privire la Strategia națională în domeniul proprietății intelectuale până în anul 2020, Monitorul Oficial nr. 245-247/951 din 30.11.2012;
- Hotărârea Guvernului nr. 489 din 29.03.2008 cu privire la Comisia Națională pentru Proprietatea Intelectuală, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-73/476 din 08.04.2008;

- Hotărârea Guvernului nr. 641 din 12.07.2001 despre tarifele minime ale remunerației de autor, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 81-83/682 din 20.07.2001;
- Hotărârea Guvernului nr. 774 din 13.08.1997 cu privire la taxele pentru servicii cu semnificație juridică în domeniul protecției obiectelor proprietății intelectuale, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 57-58/625 din 04.09.1997 (Compartimentul VII);
- Hotărârea Guvernului nr. 1715 din 27.12.2002 cu privire la perceperea taxei pentru asistența vamală în domeniul proprietății intelectuale, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 185-189/1863 din 13.12.2002;
- Regulamentul cu privire la înregistrarea obiectelor dreptului de autor și drepturilor conexe, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 89 din 10.02.2012, Monitorul Oficial nr. 34-37/114 din 17.02.2012;
- Regulamentul cu privire la modul de producere, eliberare și aplicare a marcajelor de control pe exemplarele de opere și fonograme și Regulamentul cu privire la modul de înregistrare în Registrul de Stat al titularilor marcajelor de control, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 744 din 20.06.2003, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 134/805 din 01.07.2003;
- Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei de mediere în domeniul proprietății intelectuale și procedurii de mediere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 184 din 16.04.2015, Monitorul Oficial nr. 98-101/210 din 24.04.2015;
- Regulamentul cu privire la evaluarea obiectelor de proprietate intelectuală, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 783 din 30.06.2003, Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 138-140/830 din 08.07.2003;
- Regulamentul privind obiectele de proprietate intelectuală create în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1609 din 31.12.03, Monitorul Oficial nr. 6-12/76 din 01.01.2004;
- Regulamentul cu privire la estimarea, omologarea și achiziționarea operelor literar-dramatice, muzicale și de artă plastică, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1312 din 28.12.2000, Monitorul Oficial nr. 1-4/11 din 11.01.2001.

Convenții și acorduri internaționale în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe la care Republica Moldova este parte:

- Convenția de la Berna cu privire la protecția operelor literare și artistice din 09.09.1886 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr.511- XIII din 22.06.1995);
- Convenția internațională pentru protecția drepturilor interpreților, ale producătorilor de fonograme și ale organizațiilor de

difuziune, semnată la Roma la 26.10.1961 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 510- XIII din 22.06.1995);

- Convenția mondială cu privire la drepturile de autor, semnată la Geneva la 06.09.1952 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1318-XII din 02.03.1993);

- Convenția de constituire a Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, semnată la Stockholm la 14.07.1967 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1328-XII din 11.03.1993);

- Convenția privind protecția producătorilor de fonograme împotriva reproducerii neautorizate a fonogramelor lor, semnată la Geneva la 29.10.1971 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 796-XIV din 10.02.2000);

- Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală, semnat la Marrakech la 15 aprilie 1994 (Republica Moldova a aderat prin Legea pentru aderarea Republicii Moldova la Organizația Mondială a Comerțului nr. 218-XV din 01.06.2001);

- Tratatul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale privind dreptul de autor, semnat la Geneva la 20.12.1996 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1452-XIII din 28.01.1998);

- Tratatul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale privind interpretările, execuțiile și fonogramele, semnat la Geneva la 20.12.1996 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 1452-XIII din 28.01.1998);

- Acordul cu privire la colaborarea în domeniul ocrotirii dreptului de autor și a drepturilor conexe, semnat la Moscova la 24.09.1993 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 206-XIV din 25.11.1998);

- Acordul de colaborare pentru combaterea încălcărilor drepturilor în domeniul proprietății intelectuale, semnat la Moscova la 06.03.1998 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Guvernului nr. 1245 din 15.11.2001);

- Hotărârea Consiliului șefilor de guverne al Comunității Statelor Independente cu privire la Regulile controlului vamal asupra trecerii peste frontiera vamală a mărfurilor ce conțin obiecte ale proprietății intelectuale, semnată la Moscova la 28.09.2001 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Guvernului nr. 1094 din 19.08.2002);

- Acordul privind colaborarea în domeniul protecției juridice și apărării proprietății intelectuale și crearea Consiliului Interstatal pentru problemele protecției juridice și apărării proprietății intelectuale, semnat la Sankt Petersburg la 19.11.2010 (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Guvernului nr. 442 din 16.06.2011).

Directive europene în domeniul dreptului de autor și al drepturilor conexe:

- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2009/24/CE din 23 aprilie 2009 privind protecția juridică a programelor pentru calculator;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2006/115/CE din 12 decembrie 2006 privind dreptul de închiriere și de împrumut și anumite drepturi conexe dreptului de autor în domeniul proprietății intelectuale;
- Directiva Consiliului nr. 93/83/CEE din 27 septembrie 1993 privind coordonarea anumitor dispoziții referitoare la dreptul de autor și drepturile conexe aplicabile difuzării de programe prin satelit și retransmisiei prin cablu;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2006/116/CE din 12 decembrie 2006 privind durata de protecție a dreptului de autor și a anumitor drepturi conexe;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 96/9/CE din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2001/29/CE din 22 mai 2001 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2001/84/CE din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originală;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2004/48/CE din 29 aprilie 2004 privind respectarea drepturilor de proprietate intelectuală;
- Directiva Parlamentului European și a Consiliului nr. 2014/26 UE din 26.02.2014 privind gestiunea colectivă a dreptului de autor și drepturilor conexe și acordarea de licențe multiteritoriale pentru drepturile asupra operelor muzicale pentru utilizare online pe piața internă.

Notă: Se va avea în vedere că actele emise de Uniunea Europeană au un caracter neobligatoriu, în măsura în care acestea nu sunt transpuse în legislația Republicii Moldova. Acestea sunt obligatorii doar pentru statele membre ale Uniunii Europene. În ceea ce privește jurisprudența CJUE, aceasta ar putea fi utilizată cu titlu de recomandare de către instanțele judecătorești din RM.

Principii generale

3. Se va reține că, în cazul în care un tratat internațional la care Republica Moldova este parte, stabilește alte norme decât cele prevăzute de Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, se vor aplica normele tratatului internațional (art. 2 alin. (1) din Legea nr. 139/02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Potrivit prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, precum și legislației naționale, protecția dreptului de autor și a drepturilor conexe se bazează pe următoarele principii:

- Principiul regimului național de protecție, potrivit căruia persoanele fizice și persoanele juridice străine, ale căror opere sau obiecte ale drepturilor conexe sunt protejate printr-un tratat internațional la care Republica Moldova este parte, beneficiază de o protecție echivalentă cu cea acordată persoanelor fizice sau persoanelor juridice din Republica Moldova.
- Principiul protecției formei obiective de exprimare, potrivit căruia beneficiază de protecție toate operele exprimate într-o anumită formă obiectivă din domeniul literar, artistic și științific, indiferent de faptul, dacă acestea au fost sau nu aduse la cunoștința publicului. Astfel, protecția dreptului de autor se extinde asupra formei de exprimare, dar nu se extinde asupra ideilor, teoriilor, descoperirilor științifice, procedeelelor, metodelor de funcționare sau asupra conceptelor matematice ca atare și nici asupra invențiilor cuprinse într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, explicare sau de exprimare.
- Principiul originalității, potrivit căruia beneficiază de protecție doar operele care sunt originale, în sensul că reprezintă prin sine înseși creații intelectuale de autor. Nu se aplică alte criterii, cum ar fi caracteristicile de ordin cantitativ, calitativ sau estetic, pentru a determina, dacă aceste opere sunt pasibile de protecție.
- Principiul apariției dreptului de autor independent de faptul înregistrării, notificării sau îndeplinirii altor formalități, potrivit căruia autorul beneficiază de protecția dreptului de autor asupra operei sale, prin însuși faptul de creare a ei.
- Principiul exclusivității drepturilor, potrivit căruia autorul sau alt titular al dreptului de autor are dreptul exclusiv să efectueze, să permită sau să interzică valorificarea operei, în condițiile reglementate de lege.

4. Protecția drepturilor de autor se va extinde asupra:

- a) operelor, indiferent de locul primei lor publicări, al căror titular al dreptului de autor este o persoană fizică sau juridică din Republica Moldova;
- b) operelor publicate pentru prima dată în Republica Moldova, indiferent de domiciliul sau de sediul titularului dreptului de autor asupra respectivelor opere;
- c) altor opere, în conformitate cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte.

Competența litigiilor

5. Până la adoptarea Legii pentru modificarea și completarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 155 din 05.07.2012, Codul de procedură civilă statua că pricinile ce decurg din dreptul de autor și drepturile conexe se examinează în prima instanță de Curtea de Apel Chișinău.

Ulterior intrării în vigoare a actului legislativ, art. 33 alin. (1) și art. 33¹CPC statuează că instanțele judecătorești judecă toate pricinile civile, cu participarea

persoanelor fizice, persoanelor juridice și autorităților publice privind apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime încălcate sau contestate, pricini pentru care legea nu prevede competența altor organe. Judecătoriile examinează și soluționează în fond toate pricinile civile, dacă legea nu prevede altfel.

Astfel, începând cu 01.12.12, litigiile din domeniul dreptului de autor și a drepturilor conexe au fost transferate în competența judecătoriilor de drept comun și urmează a fi judecate în corespundere cu normele Codului de procedură civilă al Republicii Moldova.

6. Acțiunea născută din contractul în care se indică locul executării poate fi intentată și în instanța din acel loc (art. 39 alin. (11) CPC). În acest context, dacă unei persoane i-a fost acordată de către organizația de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor și a celor conexe licență pentru valorificarea obiectelor drepturilor de autor și conexe, cu indicarea în licență a localurilor concrete în care urmează să se valorifice operele, locul executării contractului (acțiunii licenței) se va considera locul localului indicat în licență, dar nu sediul organizației de gestiune colectivă a dreptului de autor, unde urmează să se prezinte dările de seamă a valorificării operelor.

Examinarea litigiului apărut între organizația de gestiune colectivă a drepturilor de autor și conexe și un agent economic, chiar și în proces de insolabilitate, ce are ca obiect încasarea remunerației pentru valorificarea drepturilor de autor, nu ține de competența instanței de insolabilitate, ci a instanței de drept comun.

Competența litigiilor cu element de extraneitate

7. În privința litigiilor cu element de extraneitate se vor reține următoarele:

În conformitate cu art. 460 alin. (1) lit. j) CPC instanțele judecătorești ale Republica Moldova sunt competente să judece pricini cu element de extraneitate, dacă în procesul privind protecția în străinătate a proprietății intelectuale a unei persoane domiciliată în Republica Moldova, persoana este cetățean al Republicii Moldova sau apatrid, iar, prin convenția părților, nu s-a stabilit o altă competență.

Totodată, dacă în tratatul internațional la care Republica Moldova este parte, sunt stabilite alte reglementări decât cele prevăzute de legislația internă, instanța, la judecarea pricinii, aplică reglementările tratatului internațional (art. 12 alin. (4) CPC).

În conformitate cu prevederile art. 19 din Legea nr. 595 din 24.09.99 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, tratatele internaționale se execută cu bună-credință, în conformitate cu principiul pacta sunt servanda. Republica Moldova nu poate invoca prevederile legislației sale interne ca justificare a neexecutării unui tratat la care este parte.

Potrivit art. 5 pct. 3 din Regulamentul nr.44/2001 al Consiliului Europei din 22.12.2000, o persoană care are domiciliul pe teritoriul unui stat membru poate fi acționată în justiție într-un alt stat membru în materie delictuală sau cvasidelictuală, în fața instanțelor unde s-a produs sau riscă să se producă fapta prejudiciabilă.

Instanța judecătorească din Republica Moldova, stabilind faptul, dacă este competentă să judece o pricină cu element de extraneitate privind protecția în străinătate a proprietății intelectuale a unei persoane domiciliată în Republica Moldova, cetățean al Republica Moldova sau apatrid, va ține cont de următoarele:

- dacă prin convenția părților nu s-a stabilit o altă competență de soluționare a litigiului;

- ce competență prevede tratatul internațional sau acordul bilateral încheiat între statele membre?

- unde (în care stat) a avut loc acțiunea prejudiciabilă sau altă circumstanță ce a servit drept bază pentru cererea de reparare a prejudiciului?

Spre exemplu, dacă prejudiciul a fost cauzat de o persoană juridică în Federația Rusă, prin închirierea și punerea la dispoziție în regim interactiv al operei cu încălcarea drepturilor patrimoniale ale autorului (cetățean al Republicii Moldova), instanțele de judecată urmează să țină cont de prevederile Tratatului, încheiat între Republica Moldova și Federația Rusă, la 25.02.1993, cu privire la asistența juridică și raporturile juridice în materie civilă, familială și penală.

Art. 40 din tratatul menționat prevede că angajamentul cu privire la repararea prejudiciului, în afară de acțiunile legale ce reies din contracte și alte acțiuni legale, se determină de legislația Părții Contractante pe teritoriul căreia s-a produs acțiunea sau o altă circumstanță ce a servit drept motiv pentru cererea de reparare a prejudiciului. Dacă cauzatorul de prejudiciu și păgubașul sunt cetățeni ai uneiași aceleiași Părți Contractante, se aplică legislația Părții Contractante, în instanța de judecată a căreia a fost înaintată cererea.

Pentru cauzele prevăzute în art. 40 alin (1) și (2) al Tratatului menționat este competentă instanța de judecată a Părții Contractante, pe teritoriul căreia a avut loc acțiunea sau o altă circumstanță, ce a servit drept bază pentru cererea de reparare a prejudiciului. Păgubașul poate să înainteze cererea și în instanța de judecată a Părții Contractante, pe teritoriul căreia reclamatul are domiciliu.

Din situația menționată în exemplu, rezultă că competentă de a judeca cauza în materie delictuală este instanța statului, unde s-a produs acțiunea prejudiciabilă, adică instanțele de judecată din Federația Rusă.

8. În aceeași ordine de idei se vor reține și Hotărârile Curții de Justiție a Uniunii Europene în materie de competență.

Astfel, articolul 5 punctul 3 din Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care se invocă încălcarea drepturilor patrimoniale de autor garantate de statul membru al instanței sesizate, aceasta este competentă să judece o acțiune în răspundere formulată de autorul unei opere împotriva unei societăți care are sediul în alt stat membru și care a reprodus în acel stat respectiva operă pe un suport material care este apoi vândut de societăți cu sediul într-un al treilea stat membru, prin intermediul unui site internet care este accesibil și în raza teritorială a instanței sesizate. Această instanță este competentă să se pronunțe numai cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul statului membru de care

aparține (Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 3 octombrie 2013 Peter Pinckney împotriva KDG Mediatech AG, C-170/12).

În același sens, în caz de pluralitate de autori prezumați ai unui pretins prejudiciu, adus drepturilor patrimoniale de autor, protejate în statul membru de care aparține instanța sesizată, această dispoziție (art.5 punctul 3 din Regulamentul CE nr. 44/2001) nu permite să se stabilească, din perspectiva locului unde s-a produs evenimentul cauzator al acestui prejudiciu, competența instanței în raza căreia acela dintre autorii prezumați care a fost chemat în judecată, nu a acționat în raza teritorială a instanței menționate, însă ea permite stabilirea competenței acestei instanțe din perspectiva locului materializării pretinsului prejudiciu, cu condiția să existe riscul ca el să se materializeze în raza instanței sesizate. În această ultimă ipoteză, instanța menționată nu este competentă să se pronunțe decât cu privire la prejudiciul cauzat pe teritoriul statului membru de care aparține (Hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene din 3 aprilie 2014 Hi Hotel HCF SARL împotriva Uwe Spoering, C-387/12).

Instanța sesizată va verifica din oficiu competența sa de a soluționa pricina cu element de extraneitate și, în cazul în care va constata că nu este competentă nici ea și nicio altă instanță a Republicii Moldova, va respinge cererea (art. 459 alin. (4) CPC).

Taxa de stat în litigiile ce decurg din dreptul de autor și drepturile conexe

9. Se va avea în vedere că, potrivit art. 4 alin. (1) p.2) din Legea taxei de stat, art. 64 alin. (1) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, precum și art. 85 alin. (1) lit. a) liniuța a 2-a CPC, la depunerea cererii în cauzele privind dreptul de autor, drepturile conexe sau alte drepturi protejate de lege, reclamantii se scutesc de achitarea taxei de stat. Normele menționate vor fi valabile și pentru depunerea apelului sau recursului de către titularul dreptului de autor.

În cazul admiterii acțiunii, taxa de stat urmează să fie încasată, în modul și mărimea stabilite de legislație, de la persoana recunoscută vinovată de violarea dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de această lege.

În această ordine de idei, trebuie de menționat că normele legale specificate anterior se referă doar la reclamantii. În cazul depunerii apelului sau recursului de către pârâți, aceștia vor fi obligați la achitarea taxei de stat, în cuantumul prevăzut la alin. (1) lit. (j), (k) art. 3 din Legea taxei de stat.

Totodată, art. 64 alin (2) al Legii 139/2010 stabilește că cheltuielile de judecată rezonabile și proporționale și alte cheltuieli suportate de partea care a avut câștig de cauză, de regulă, vor fi încasate de la persoana care a pierdut procesul, cu excepția cazului când spiritul de echitate nu permite acest lucru.

Persoanele care pot iniția procese ce vizează încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe

10. Potrivit art. 55 alin. (2) din Legea 139/2010, acțiunile ce rezultă din încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe pot fi înaintate de:

- a) titularii de drepturi sau de autoritățile abilitate cu protecția drepturilor acestora;
- b) alte persoane care beneficiază de astfel de drepturi, în special de licențiați;
- c) de organizațiile de gestiune colectivă a dreptului de autor și/sau a drepturilor conexe;
- d) de organizațiile profesionale de apărare și de alți reprezentanți ai titularilor de drepturi și ai licențiaților.

11. „Titular de drepturi” înseamnă orice persoană sau entitate, diferită de un organism de gestiune colectivă, care este titulara unui drept de autor sau a unui drept conex sau care, în temeiul unui acord pentru exploatarea drepturilor sau în temeiul legii, are dreptul la o parte din veniturile provenite din drepturi.

Legea acordă dreptul de înaintare a acțiunilor în instanța de judecată pentru apărarea dreptului de autor și a drepturilor conexe, în primul rând, persoanelor care posedă calitatea de subiect al dreptului de autor sau a drepturilor conexe – autorilor, interpreților, producătorilor de fonograme și videograme, organizațiilor de difuziune prin eter sau prin cablu.

Potrivit art. 9 alin. (1) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, se consideră a fi autor, în absența unei probe contrare, persoana fizică sub al cărei nume pentru prima dată este publicată opera.

Pentru ca autorul unei opere literare, artistice sau științifice să fie, până la proba contrară, considerat ca atare și admis să inițieze proceduri împotriva nerespectării drepturilor, este suficient ca numele său să fie menționat pe operă în modul obișnuit.

Coroborând prevederile alin. (5) art. 58 CPC (în cazurile prevăzute de lege, în pricinile ce nasc din raporturi juridice civile, matrimoniale, familiale, de muncă și din alte raporturi juridice, minorii își apără personal în judecată drepturile, libertățile și interesele legitime), precum și cele din lit. b) alin. (2) art. 21 CC (minorul care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul fără consimțământul părinților, adoptatorilor sau al curatorului să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări științifice, literare sau de artă), autorii minori care au împlinit vârsta de 14 ani ar putea să-și apere personal drepturile în judecată. Instanța va constata necesitatea introducerii în proces a reprezentantului legal al minorului.

Persoana fizică sau juridică, al cărei nume ori denumire apare pe o operă audiovizuală, videogramă sau fonogramă, se consideră, până la proba contrară, producător al operei audiovizuale, videogramei sau al fonogramei respective.

Astfel, reieșind din prevederile art. 9 alin. (3) și art. 32 alin. (2) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, persoanele juridice pot beneficia de protecția drepturilor patrimoniale de autor și conexe.

De asemenea, pot înainta acțiuni în judecată succesorii legali sau testamentari ai autorilor, interpreților, producătorilor de fonograme și videograme, organizațiilor de difuziune prin eter sau prin cablu.

12. La alte persoane care beneficiază de dreptul de a înainta acțiunea ce vizează apărarea dreptului de autor și a drepturilor conexe se referă persoanele

autorizate să valorifice aceste drepturi, inclusiv în baza unui contract de licență exclusivă.

13. „Organizație de gestiune colectivă” înseamnă orice organizație care este autorizată prin lege sau prin atribuire, licență sau alt tip de înțelegere contractuală să gestioneze drepturile de autor sau drepturile conexe dreptului de autor, în numele unuia sau mai multor titulari de drepturi, în beneficiul colectiv al acelor titulari, având drept unic sau principal scop această activitate.

Acestea îi reprezintă pe titularii de drepturi, inclusiv pe cei străini (în persoana organizațiilor de gestiune colectivă din țara corespunzătoare), în instanțele de judecată și în cadrul altor proceduri legale, precum și în organele și organizațiile de stat, în legătură cu drepturile transmise de aceștia sau în virtutea legii în gestiune și efectuează orice alte acte juridice necesare pentru protecția și asigurarea drepturilor respective, inclusiv în nume propriu (art. 49 alin. (1) lit. e) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Organizațiile de gestiune colectivă se pot adresa în judecată, inclusiv în nume propriu, ele având calitatea de reclamant, prezumându-se a fi subiecte ale raportului material litigios.

14. Prin organizații profesionale se vor înțelege uniunile de creație: Uniunea Artiștilor Plastici, Uniunea Arhitecților, Uniunea Cineaștilor, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, Uniunea Designerilor, Uniunea Jurnaliștilor, Uniunea Meșterilor Populari, Uniunea Muzicienilor, Uniunea Teatrală, Uniunea Scriitorilor și alte asociații similare care, potrivit art. 19 lit. c) din Legea cu privire la oamenii de creație și la uniunile de creație nr. 21 din 01.03.2013 (MO nr. 64-68 din 29.03.2013), dispun de dreptul de a reprezenta interesele oamenilor de creație în raporturile cu autoritățile administrației publice centrale și locale, în relațiile cu angajatorii și de a se adresa în instanțele judecătorești, în ordinea prevăzută de legislație.

Probele ce urmează a fi prezentate instanței de judecată de către organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor de autor

15. Autorii, interpreții, producătorii de fonograme, producătorii de videograme, precum și alți titulari ai dreptului de autor și ai drepturilor conexe pot, din proprie inițiativă, înființa organizații de gestiune colectivă a drepturilor lor patrimoniale.

Organizațiile de gestiune colectivă au statutul de persoane juridice și se înființează prin liberă asociere și nemijlocit de titularii dreptului de autor și/sau ai drepturilor conexe, care fie devin membri ai acestor organizații, fie le delegă împuterniciri printr-un contract în formă scrisă.

Se va reține că, în cazul sesizării instanței de judecată de către organizațiile de gestiune colectivă a dreptului de autor și/sau a drepturilor conexe, acestea trebuie să prezinte în instanță următoarele înscrisuri, ce le demonstrează capacitatea juridică:

- certificatul de înregistrare a organizației necomerciale eliberat de Ministerul Justiției;

- extrasul din Registrul de Stat al organizațiilor necomerciale, în care se indică: denumirea organizației, numărul de înregistrare, data înregistrării, codul fiscal, sediul organizației, conducătorul organizației;
- decizia (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova) Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală privind avizarea organizației de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor și/sau conexe.

Se va verifica:

- a) drepturile de autor și/sau conexe, pe care le gestionează organizația;
- b) titularii de drepturi sau categoria titularilor de drepturi, pe care îi reprezintă organizația;
- c) dacă nu a expirat, în cazul în care are un termen concret de valabilitate;
- d) dacă nu a fost anulată, în legătură cu pronunțarea altei decizii a Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală sau prin hotărârea instanței judiciare;
- e) dacă nu a fost suspendată de autoritatea competentă sau de instanță judiciară.

Totodată, se va avea în vedere că, reieșind din faptul că pot exista mai multe organizații de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, dreptul persoanei de a depune acțiune se va determina, apreciind categoria drepturilor și categoria titularilor de drepturi pentru care s-a emis decizia.

- contracte privind transmiterea drepturilor patrimoniale de autor și/sau conexe pentru administrare pe principii colective, încheiate între organizația de gestiune colectivă și titularii drepturilor exclusive de autor și/sau conexe;
- acordurile de reprezentare reciprocă a intereselor cu organizații similare din străinătate.

În cazul gestiunii colective obligatorii a dreptului de autor și a celor conexe, organizația menționată pentru a se adresa în judecată nu va avea nevoie și de o procură eliberată de titularul dreptului de autor și a celor conexe.

16. De rând cu actele menționate, organizațiile menționate pot să mai prezinte următoarele înscrisuri:

- Extras din Registrul de stat al persoanelor juridice și copia buletinului de identitate al administratorului persoanei care este chemată în calitate de pârât;
- Pretenția expedită pârâtului cu aviz de recepție;
- Probe ce demonstrează încălcarea pretinsă (spre exemplu, CD cu înregistrarea video a concertului, la care s-au încălcat drepturile de autor sau conexe, copia afișului despre concert etc.);
- Alte probe, spre exemplu, acte de constatare a faptelor și a stărilor de fapt, întocmite de executorul judecătoresc, inclusiv cu utilizarea mijloacelor tehnice, în temeiul art. 25 din Codul de executare al Republicii Moldova, care pot fi utilizate ca probe în procesul de judecată etc.

Procedura prealabilă sau căi alternative de soluționare a litigiilor

17. Art. 55 alin. (1) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe prevede că orice persoană fizică sau juridică care are pretenții în privința valorificării unui obiect al dreptului de autor, al drepturilor conexe sau al altor drepturi protejate de lege, are dreptul să inițieze acțiuni în instanța de judecată competentă ori să sesizeze altă autoritate pentru aplicarea măsurilor, procedurilor și remediilor prevăzute de lege.

Secțiunea a 2-a din Legea cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nr. 114 din 03.07.2014 prevede căile de soluționare extrajudiciară a litigiilor din domeniul proprietății intelectuale:

- la Comisia de contestații din cadrul AGEPI;
- la Comisia de mediere instituită de AGEPI;
- la Arbitrajul specializat în domeniul proprietății intelectuale.

Acestea sunt căi alternative de soluționare a litigiilor.

18. Se va reține că Comisia de contestații este un organ administrativ de soluționare a litigiilor, doar din domeniul protecției proprietății industriale și nu a dreptului de autor și conexe.

19. Pentru soluționarea litigiilor ce țin de gestiunea colectivă a drepturilor de autor și conexe, ce rezultă din încălcarea dreptului de autor, legea nu obligă respectarea procedurii de soluționare prealabilă a pricinii pentru a se adresa în judecată, însă părțile ar putea alege între instanța de judecată și arbitraj sau mediere.

Arbitrajul reprezintă o cale alternativă de soluționare a litigiilor atât de către arbitri numiți pentru fiecare caz aparte (arbitraj ad-hoc), cât și de instituții permanente de arbitraj (art. 2 din Legea cu privire la arbitraj nr. 23 din 22.02.2008).

Pot fi supuse arbitrajului specializat în domeniul proprietății intelectuale pricinile specificate la art. 29 alin. (2) din Legea cu privire la Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală.

Pentru apelare la arbitraj părțile urmează să încheie de comun acord convenția de arbitraj (clauză compromisorie sau compromis), care va îmbrăca obligatoriu forma scrisă, respectându-se principiul libertății convenției de arbitraj (art. 4 lit. c) din aceeași lege). Astfel, părțile nu pot fi obligate să recurgă la arbitraj.

20. La mediere părțile pot recurge benevol, inclusiv după pornirea unui proces în instanța judecătorească sau arbitrală, medierea reprezentând o modalitate de soluționare alternativă a litigiilor pe cale amiabilă, în cadrul unui proces structurat, flexibil și confidențial, cu asistența unui sau mai multor mediatori (art. 2 din Legea nr. 137 din 03.07.2015 cu privire la mediere).

Pentru inițierea procedurii de mediere este nevoie de acordul comun al părților (Capitolul V din Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei de mediere în domeniul proprietății intelectuale și procedura de mediere, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 184 din 16.04.2015).

Astfel, rămâne la discreția celui îndreptățit să aleagă între sesizarea instanței de judecată sau a altei autorități (spre exemplu, Comisia de mediere, arbitraj), Totodată, apelarea la arbitraj sau la Comisia de mediere reprezintă căi alternative

de soluționare a litigiului, la care părțile recurg benevol, dacă ajung la numitor comun și nicidecum proceduri prealabile obligatorii.

Asigurarea probelor și aplicarea măsurilor de asigurare a acțiunii

21. În materia proprietății intelectuale, inclusiv a dreptului de autor, instanța de judecată poate aplica atât măsurile de asigurare a acțiunii, prevăzute de art. 175 CPC, cât și măsurile de asigurare, prevăzute prin legi speciale. Aceste măsuri pot fi clasificate, după cum urmează:

- a) Măsuri de asigurare a probelor (art.57 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, art. 127¹ CPC).
- b) Măsuri provizorii de asigurare (art. 59 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).
- c) Măsuri de corecție (art. 60 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Asigurarea probelor

22. În privința măsurilor de asigurare a probelor se vor reține următoarele:

- Aplicarea măsurilor pentru asigurarea probelor poate avea loc atât în timpul procesului, precum și până la intentarea procesului în instanța judecătorească (art. 127¹ alin. (1) CPC).
- Asigurarea probelor se face sub rezerva protecției informației ce constituie secret comercial.
- Asigurarea probelor se face cu condiția depunerii unei cauțiuni (art. 127¹ alin. (1) CPC) în proporție de 20% din valoarea bunurilor, a căror asigurare se solicită, iar în cazul cererilor, a cărui obiect nu este evaluabil, suma cauțiunii constituie până la 50 000 lei (art. 127² alin. (2) CPC). Reclamantul poate depune și altăgaranție echivalentă, având menirea să asigure compensarea, prevăzută la alin.(7) art. 57 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, a eventualelor prejudicii suportate de pârât (alin.(5) art. 57 din aceeași lege).Cauțiunea poate fi restituită în condițiile alin. (4) și (5) art.127² CPC. Asupra cererii de restituire a cauțiunii instanța se pronunță printr-o încheiere susceptibilă de recurs.
- Cererea de asigurare a probelor se depune la instanța care judecă sau ar fi competentă să judece pricina, în aceasta urmând a se indica esența pricinii, datele părților, inclusiv domiciliul ori sediul lor, probele, a căror asigurare se cere, faptele ce urmează a fi confirmate sau infirmate prin aceste probe, motivul solicitării asigurării probelor.
- Asigurarea probelor se efectuează conform normelor CPC privind cercetarea probelor.
- Reieșind din prevederile art. 129 alin. (1) CPC participanții la proces se înștiințează despre locul, data și ora asigurării probei, dar neprezentarea acestora nu împiedică luarea măsurilor de asigurare a probei.
- Măsurile de asigurare a probei pot fi întreprinse, dacă este necesar, fără să se anunțe pârâtul, în special atunci când orice tergiversare ar putea cauza

prejudicii ireparabile titularului de drepturi sau atunci când există un risc vădit, ca proba să fie distrusă (art. 57 alin. (3) din Legea privind dreptul de autor). Aceste măsuri pot cuprinde descrierea detaliată, cu sau fără luarea mostrelor, ori sechestrarea bunurilor ce constituie obiect al litigiului și, după caz, a materialelor și echipamentelor utilizate la producerea și/sau distribuirea acestor bunuri, precum și a documentelor referitoare la acestea.

- Dacă măsurile sunt întreprinse fără ca cealaltă parte să fie audiată, aceasta trebuie să fie informată imediat despre luarea măsurilor de asigurare a probelor. La cererea părții interesate, va avea loc o revizuire, care poate include și audieri, pentru a decide, într-un termen rezonabil după notificarea măsurilor, dacă măsurile trebuie modificate, revocate sau confirmate (art. 57 alin. (4) din lege).

În acest context, prin „revizuire” nu se va înțelege calea de atac prevăzută în Titlul III Capitolul XXXIX CPC, întrucât încheierea prin care s-a admis asigurarea probelor nu poate fi contestată separat de fondul cauzei.

Modificarea, revocarea sau confirmarea măsurilor de asigurare a probelor se va face printr-o încheiere, care va fi susceptibilă de atac, doar odată cu fondul cauzei.

- Asupra cererii de asigurare a probelor instanța emite o încheiere. Încheierea prin care s-a respins cererea de asigurare a probelor poate fi atacată cu recurs în termen de **5 zile** de la pronunțare (dacă s-a emis cu citarea participanților) sau de la comunicare (dacă s-a emis fără citarea lor). Încheierea prin care s-a admis asigurarea probelor nu poate fi contestată separat, ci doar odată cu fondul cauzei (art. 128 CPC).
- Măsurile de asigurare a probelor pot fi revocate la cererea pârâtului, fără a i se afecta dreptul de a cere despăgubiri, dacă reclamantul nu a inițiat, în decurs de 20 de zile lucrătoare, proceduri care să conducă la examinarea cazului de către instanța de judecată. Astfel, dacă reclamantul nu a intentat în timp de 20 de zile de la pronunțarea încheierii de asigurare a probei o acțiune în instanța de judecată, instanța va anula încheierea de asigurare a probei. Se va reține că, termenul de 20 de zile este unul de decădere și nu poate fi restabilit (art. 127³ alin. (3) CPC).
- Măsurile de asigurare a probelor se vor anula și în cazurile specificate la art. 127³ alin. (2) CPC.
- În cazul în care măsurile de asigurare a probelor sunt revocate sau decad din cauza oricărui act al reclamantului ori a omisiunii sale sau dacă, ulterior, nu se constată nicio încălcare sau tentativă de încălcare a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege, instanța de judecată poate decide ca reclamantul, la cererea pârâtului, să repare acestuia prejudiciile cauzate, prin aplicarea acelor măsuri (art. 57 alin. (7) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Procedura de reclamare a probelor

23. Este important să nu se confunde măsurile de asigurare a probelor cu procedura de reclamare a probelor.

Ultima se va desfășura în conformitate cu prevederile art. 119 CPC.

Dacă în procesul de adunare a probelor apar dificultăți, instanța poate contribui, la solicitarea părților, la adunarea și prezentarea probelor necesare (art. 119 alin. (1) CPC).

La cererea părții care a prezentat probe rezonabile, acceptabile și suficiente în susținerea pretențiilor sale și a precizat, în argumentarea acelor pretenții, elemente de probă care sunt sub controlul părții opuse, instanța de judecată competentă poate dispune, sub rezerva de protecție a informației confidențiale, ca aceste elemente de probă să fie prezentate de partea opusă (art. 56 alin. (1) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Urmează de menționat că, potrivit art. 119 alin. (2) CPC, **instanța judecătorească (judecătorul) poate elibera**, după caz, la cererea părților sau a altor participanți la proces, **un demers pentru obținerea probei**. Totodată, dispoziția primei instanțe, prin care nu se soluționează fondul pricinii, se emite în formă de încheiere (art. 14 alin. (3) CPC).

Astfel, coroborând prevederile art. 119 alin. (2) CPC și art. 14 alin. (3) CPC, rezultă că în privința demersului privind reclamarea probelor, instanța de judecată se poate pronunța prin:

- o încheiere separată;
- o încheiere inserată în cadrul procesului-verbal al ședinței de judecată;
- un demers adresat părții care deține proba.

Spre deosebire de cererea de asigurare a probelor, care poate fi înaintată și până la depunerea cererii de chemare în judecată, demersul de reclamare a probelor se va depune doar dacă s-a depus cererea de chemare în judecată.

Măsurile provizorii de asigurare a acțiunii

24. Art. 59 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe prevede că instanța poate să dispună și măsurile provizorii și de asigurare a acțiunii. La acestea se referă dreptul instanței de a:

a) emite, în privința presupusului violator, o încheiere, cu scopul de a preveni orice încălcare iminentă a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege, ori să interzică, sub rezerva aplicării unor sancțiuni pecuniare repetate, continuarea pretinselor încălcări ale dreptului vizat, ori să ceară prezentarea unor garanții destinate să asigure despăgubirea titularului de drepturi.

Astfel, instanța, prin încheiere, poate urmări:

- prevenirea încălcării dreptului de autor;
- interzicerea continuării pretinselor încălcări;
- prezentarea unei garanții pentru asigurarea despăgubirii.

b) emite o încheiere, în privința unui intermediar, ale cărui servicii sunt utilizate de o terță persoană care încalcă dreptul de autor, drepturile conexe sau alte

drepturi protejate de prezenta lege, inclusiv în privința intermediarilor, ale căror calculatoare și servicii de telecomunicații sunt utilizate de o terță persoană care comite o astfel de încălcare.

Măsurile provizorii de asigurare a acțiunii pot fi aplicate nu numai în privința pretinsului violator, ci și în privința unei persoane intermediare, de a cărei servicii beneficiază persoana care încalcă dreptul de autor.

c) dispune sechestrarea bunurilor presupuse că încalcă dreptul de autor, drepturile conexe sau alte drepturi protejate de lege, în scop de prevenire a introducerii sau răspândirii acestora în rețelele de comerț.

În cazul unei încălcări comise la scară comercială, atunci când reclamantul demonstrează existența unor circumstanțe susceptibile să compromită compensarea prejudiciilor, instanța de judecată poate să dispună măsuri provizorii, precum sechestrarea bunurilor mobile și imobile ale presupusului violator, inclusiv blocarea conturilor bancare și a altor active ale acestuia. În același scop, instanța de judecată poate cere prezentarea documentelor bancare, financiare sau comerciale, ori accesul la informația relevantă.

Se explică că în cazul aplicării măsurilor provizorii de asigurare, prevăzute la art. 59 din lege, prin „blocarea conturilor” se va avea în vedere aplicarea sechestrului pe mijloacele bănești aflate pe cont, în mărimea valorii acțiunii înaintate. Totodată, instanța nu este în drept să dispună blocarea totală a conturilor bancare ale pârâtului, fapt care ar duce la paralizarea activității economice a acestuia.

25. Pentru a dispune măsurile de asigurare provizorie, instanța de judecată poate să ceară reclamantului să prezinte probe privind faptul că:

- este titularul de drepturi;
- drepturile sale au fost încălcate sau că o atare încălcare este iminentă.

Legea obligă reclamantul să depună o cauțiune sau o garanție echivalentă pentru ca instanța să dispună aplicarea măsurilor provizorii de asigurare (art. 59 alin. (5) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Aceste măsuri pot fi aplicate și până la depunerea cererii de chemare în judecată.

Se va reține că depunerea cauțiunii va fi obligatorie, doar pentru dispunerea măsurilor provizorii de asigurare prevăzute la art. 59 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe. Dacă se solicită dispunerea măsurilor de asigurare prevăzute de CPC, cauțiunea nu este obligatorie.

Procedura de examinare a cererii privind asigurarea provizorie a acțiunii va fi similară procedurii de examinare a cererii ce vizează asigurarea probelor.

26. Încheierile, prin care instanța dispune sau refuză dispunerea măsurilor provizorii de asigurare, vor fi susceptibile de recurs în temeiul art. 181 CPC, măsurile aplicate echivalând cu măsurile de asigurare a acțiunii.

Măsurile provizorii aplicate pot fi anulate, la cererea pârâtului, dacă în decurs de 20 de zile de la aplicare, reclamantul nu a depus o cerere de chemare în judecată. De asemenea, măsurile provizorii se vor anula, dacă acțiunea a fost respinsă, procesul a fost încetat, cererea a fost scoasă de pe rol sau restituită.

În cazul în care măsurile de asigurare a probelor sunt revocate sau decad din cauza oricărui act al reclamantului ori a omisiunii sale sau dacă, ulterior, nu se constată nicio încălcare sau tentativă de încălcare a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege, instanța de judecată poate decide ca reclamantul, la cererea pârâtului, să repare acestuia prejudiciile cauzate, prin aplicarea acelor măsuri (art. 59 alin. (7) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Măsuri de corecție

27. Instanța de judecată poate dispune, la cererea reclamantului, să fie întreprinse și așa-numitele măsuri de corecție (art. 60 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe). Acestea se vor aplica în privința bunurilor considerate ca provenind din încălcarea dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de lege și, după caz, în privința materialelor și echipamentului care au servit la crearea sau confecționarea acelor bunuri. Măsurile de corecție pot consta în:

- a) retragerea provizorie din circuitul comercial;
- b) retragerea definitivă din circuitul comercial;
- c) confiscarea și distrugerea.

Acestea se vor aplica, numai dacă nu sunt motive, pentru a se proceda altfel.

La examinarea cererii de aplicare a măsurilor de corecție, se va respecta principiul proporționalității între gravitatea încălcării și remediile dispuse, precum și interesele terțelor persoane.

Conținutul dreptului de autor

28. Dreptul de autor reprezintă un drept de proprietate intelectuală recunoscut persoanei fizice, care a creat o operă originală în domeniul literar, artistic sau științific, independent de modalitatea de creație, de modul sau de forma concretă de exprimare, precum și independent de valoarea și destinația ei, ori recunoscut altor titulari legali (persoane fizice sau persoane juridice).

Opera va fi protejată de dreptul de autor, dacă va face parte din domeniul literar, artistic sau științific.

Potrivit legislației autohtone, precum și a celei internaționale, autorul beneficiază de drepturi morale și patrimoniale.

Autor se va considera persoana fizică, prin a cărei activitate creatoare a fost creată opera.

Drepturile morale ale autorului

29. Potrivit art. 10 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, autorul unei opere beneficiază de următoarele drepturi morale:

- a) dreptul la paternitate;
- b) dreptul la nume;
- c) dreptul la respectarea integrității operei;
- d) dreptul la divulgarea operei;

e) dreptul la retractarea operei.

Drepturile morale se caracterizează prin următoarele:

- Atașamentul față de persoana autorului,
- Sunt atribuite în exclusivitate persoanelor fizice;
- Caracterul inalienabil (autorul nu poate renunța la protecție);
- Caracterul insesizabil (drepturile nu pot fi urmărite silit);
- Caracterul imprescriptibil (drepturile pot fi exercitate atâta timp, cât opera rămâne în memoria oamenilor și este utilizată);
- Caracterul perpetuu (drepturile se protejează nelimitat în timp).

30. Dreptul la paternitate reprezintă dreptul de a fi recunoscut în calitate de autor al operei sale și dreptul de a pretinde o atare recunoaștere, inclusiv prin indicarea numelui său pe toate exemplarele operei publicate sau prin referirea la numele său, după cum se obișnuiește, în cazul oricărei valorificări a operei, cu excepția cazurilor, când acest lucru este imposibil și când lipsa obligației de a indica numele autorului decurge din alte prevederi ale Legii 139/2010.

Dreptul la paternitate este încălcat, atunci când o persoană difuzează publicului copii ale operei ori expune creații artistice, atribuindu-le un alt nume decât al autorului (spre exemplu, publicarea unui articol de ziar în alt ziar, sub numele unei persoane, altele decât autorul).

Dreptul de a pretinde indicarea numelui este încălcat, în momentul în care autorul nu a fost identificat într-un mod specific operei. Identificarea într-un mod propriu presupune menționarea numelui autorului pe fiecare copie, într-o manieră clară și proeminentă. În cazul unei cărți, numele autorului trebuie menționat cel puțin în interiorul cărții, iar dacă este o transmisie radio-tv, numele trebuie să fie menționat într-o manieră care să conducă la citirea sau ascultarea sa.

În cazul operelor derivate, este obligatorie și indicarea numelui autorului operei originale.

Într-o speță, autorii unei fresce, servind ca decor pentru un clip publicitar, au obținut recunoașterea de către o instanță franceză a încălcării dreptului la nume, prin nementionarea numelui lor.

Se va considera încălcare similară și omisiunea numelui, în calitate de autor al scenariului în materialele de promovare a unui film.

31. Dreptul la nume constă în dreptul autorului de a decide cum va figura numele său la valorificarea operei (numele adevărat, pseudonimul sau anonim).

Când opera a fost publicată anonim sau sub un pseudonim care nu permite identificarea autorului, editura, al cărei nume este indicat pe operă, se consideră, în absența unei probe contrare, reprezentant al autorului, având în această calitate dreptul să protejeze și să exercite drepturile autorului.

32. Dreptul la respectarea integrității operei – dreptul la protecția operei sale contra oricărei denaturări, schimonosiri sau a oricărei alte atingeri aduse operei, care prejudiciază onoarea sau reputația autorului.

Drept exemple de încălcare a dreptului la integritatea operei pot servi:

- publicarea unei opere eliminând anumite pagini, pasaje sau alineate;

- adăugarea sau eliminarea unor ilustrate, prefețe, postfețe, comentarii la operă;
- adăugarea unor culori sau colorarea unui desen publicat în format alb-negru, în cazul operelor de artă plastică;
- adăugarea muzicii într-un film mut, colorarea unui film în format alb-negru, în cazul operelor audiovizuale;
- adăugarea sau excluderea muzicii în cadrul clipurilor de publicitate;
- alte schimbări aduse în planul, conținutul sau forma de exprimare a operei;
- executarea de proastă calitate a lucrărilor de reproducere a unei fotografii;
- inițiativa balerinei de a introduce un pas de dans, fără acordul coregrafului etc.

33. Dreptul la divulgarea operei reprezintă dreptul autorului de a decide, dacă opera va fi adusă la cunoștința publică, în ce mod și când.

Cu titlu de excepție, art. 14 alin. (2) al Legii 139/2010 stabilește că autorul operei create, ca urmare a îndeplinirii unei misiuni încredințate de angajator sau ca urmare a îndeplinirii atribuțiilor de serviciu (operă de serviciu), nu are dreptul să interzică angajatorului său să o publice sau să o facă în alt mod accesibilă pentru public.

Odată adusă la cunoștință publică, opera se consideră a fi divulgată, iar dreptul moral la divulgare se consideră epuizat.

Spre exemplu, dreptul la divulgare în cazul operelor de arhitectură se epuizează odată cu transmiterea proiectelor de arhitectură și proiectelor de complexe arhitecturale pentru începerea lucrărilor de construcție.

34. Dreptul la retractarea operei (dreptul la retragerea operei) – dreptul autorului de a retracta opera sa din circuitul comercial, despăgubind pe titularul dreptului de valorificare, dacă acesta este prejudiciat, prin exercitarea retractării (art. 10 din lege).

Motivele care stau la baza deciziei de retractare aparțin exclusiv autorului și nu pot fi supuse cenzurii instanței.

Retractarea operei scrise în copaternitate trebuie să fie însoțită de motive justificate, de compensarea coautorilor și de compensarea titularilor de drepturi.

Se atenționează instanțele că dreptul de retractare nu se aplică asupra obiectelor de artă aplicată și a operelor de arhitectură.

35. Se va reține că drepturile morale nu pot face obiectul vreunei renunțări sau cesiuni și sunt imprescriptibile, chiar și în cazul în care autorul cedează drepturile sale patrimoniale.

Drepturile patrimoniale ale autorului

36. Valorificarea operei sau exercitarea drepturilor patrimoniale poate fi realizată de autor sau de alt titular al dreptului de autor, în următoarele modalități:

- a) reproducerea operei;
- b) distribuirea originalului sau a exemplarelor operei;
- c) închirierea exemplarelor operei, cu excepția operelor de arhitectură și a operelor de artă aplicată;

d) importul exemplarelor operei, în vederea distribuirii, inclusiv al exemplarelor confecționate cu consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor;

e) demonstrarea publică a operei;

f) interpretarea publică a operei;

g) comunicarea publică a operei prin eter, inclusiv prin satelit (tele/radiodifuziune) sau prin cablu;

h) retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu, a operei transmise prin eter sau prin cablu;

i) punerea la dispoziție în regim interactiv a operei;

j) traducerea operei;

k) transformarea, adaptarea, aranjamentul sau alte modificări ale operei.

Drepturile patrimoniale de autor sunt considerate drepturi subiective, adică existența lor este condiționată de divulgarea operei.

Drepturile patrimoniale poartă un caracter:

- exclusiv, adică doar autorul sau titularul de drepturi au dreptul exclusiv să efectueze, să permită sau să interzică valorificarea operei;
- limitativ în timp, adică autorul sau titularul de drepturi se bucură de exercitarea drepturilor patrimoniale o perioadă restrânsă de timp, egală, în general, cu viața autorului, plus șaptezeci de ani, după decesul acestuia.

37. Prin reproducerea operei se va avea în vedere realizarea unuia ori a mai multor exemplare ale unei opere sau ale unui obiect al drepturilor conexe, fie directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloc sau sub orice formă, inclusiv în scopul de imprimare audio ori video și/sau al stocării unei opere ori a unui obiect al drepturilor conexe pe suporturi materiale sau electronice.

Reproducerea este copierea și multiplicarea operei, prin:

- Tipărire,
- Fotocopiere,
- Înregistrare mecanică,
- Înregistrare cinematografică,
- Înregistrare magnetică.

Legea 139/2010 nu face distincție între reproducerea în totalitate sau în parte a operei.

38. Distribuirea operei reprezintă punerea în circulație, prin vânzare sau prin orice alt mod de transmitere în proprietate, cu titlu oneros ori gratuit, a originalului ori a copiilor unei opere sau a unor obiecte ale drepturilor conexe, precum și oferirea publică a acestora. Dreptul de distribuire se epuizează odată cu prima vânzare sau cu altă primă transmitere a dreptului de proprietate asupra originalului ori exemplarelor operei pe teritoriul Republicii Moldova.

39. Închirierea operei, cu excepția operelor de arhitectură și a operelor de artă aplicată, presupune punerea la dispoziție spre utilizare, pentru o perioadă limitată de timp și pentru obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct sau indirect, a unei opere sau a unui obiect de drept conex.

În cazul în care un autor a transmis sau a cesionat unui producător de fonograme sau de opere audiovizuale dreptul său de închiriere a fonogramei sau a operei audiovizuale, autorul își păstrează dreptul la o remunerație echitabilă pentru fiecare închiriere. Acest drept este inalienabil și se exercită numai prin intermediul organizațiilor de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale.

40. Importul exemplarelor operei, în vederea distribuirii, inclusiv al exemplarelor confecționate cu consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor.

Importul este regimul vamal în care mărfurile introduse pe teritoriul vamal primesc statutul de mărfuri puse în liberă circulație numai după ce sunt plătite drepturile de import și sunt aplicate măsurile de politică economică.

41. Demonstrarea publică a operei reprezintă expunerea originalului sau a copiei unei opere, directă sau indirectă, prin intermediul mijloacelor de proiecție a imaginii unei opere, prin slide-uri ori prin alte mijloace, pe ecran ori în alt mod similar (cu excepția comunicării prin eter sau prin cablu), în care opera, copia sau imaginea ei este expusă într-un loc public ori în orice alt loc, din care poate fi percepută de persoane care nu fac parte din cercul obișnuit al familiei sau al cunoscuților apropiați. Demonstrarea publică a operei audiovizuale presupune demonstrarea neconsecutivă a unor imagini izolate ale ei, dat fiind faptul că demonstrarea obișnuită consecutivă a imaginilor unei opere audiovizuale constituie interpretare publică.

42. Interpretarea publică a operei – prezentarea operelor, interpretărilor sau a fonogramelor prin reprezentare scenică, recitare, cântec sau printr-o altă modalitate, atât pe viu, cât și prin intermediul diferitor dispozitive, mijloace sau procedee (cu excepția comunicării publice), în locuri accesibile publicului ori în orice alte locuri în care operele, interpretările sau fonogramele pot fi percepute de persoane care nu fac parte din cercul obișnuit al familiei sau al cunoscuților apropiați.

43. Comunicarea publică a operei prin eter, inclusiv prin satelit (tele/radiodifuziune) sau prin cablu reprezintă transmiterea prin eter, inclusiv prin satelit (tele/radiodifuziune), prin cablu sau prin alte mijloace a imaginilor și/sau a sunetelor operelor ori a obiectelor drepturilor conexe, astfel încât imaginile sau sunetele să poată fi percepute de persoane care nu fac parte din cercul obișnuit al unei familii și al cunoscuților apropiați, în locuri în care, fără actul de transmite, ele nu ar putea percepe imaginile și/sau sunetele. Comunicarea semnalelor codificate reprezintă o transmitere prin eter sau prin cablu (comunicare publică), în cazul în care mijloacele de decodificare sunt oferite publicului de către organizația de difuziune prin eter sau, respectiv, de către organizația de difuziune prin cablu ori cu consimțământul acesteia. Retransmiterea prin eter (redifuzarea) sau prin cablu care nu se efectuează simultan cu comunicarea publică originală sau care include schimbări (dublări, subtitrări, inserări de reclame) se consideră un nou act de comunicare publică prin eter sau prin cablu.

44. Potrivit jurisprudenței CJUE (Curții de Justiție a Uniunii Europene), în sensul directivelor Uniunii Europene, reprezintă o comunicare publică:

- Distribuirea de opere muzicale, prin aparate TV instalate în camerele unui hotel, indiferent de tehnica de transmitere a semnalului și fără a avea relevanță caracterul privat al camerelor: [C-306/05, Rafael Hoteles](#). Prin simpla instalare de televizoare în camerele de hotel și prin simpla racordare a acestora la antena centrală a hotelului respectiv, hotelierul efectuează un act de comunicare publică în sensul directivei: [C-136/09, OSDD](#).
- Transmisia operelor radiodifuzate, prin intermediul unui ecran de televizor și al unor difuzoare, către clienții prezenți într-un bar: cauzele conexe [C-403/08 și C-429/08, Football Association Premier League și alții](#).
- Retransmisia operelor incluse într-un program televizat difuzat pe cale terestră, efectuată de alt organism decât organismul de radiodifuziune sau de televiziune inițial, printr-un flux continuu, prin internet pus la dispoziția abonaților organismului menționat, care pot recepționa această retransmisie prin conectare la serverul său, chiar dacă acești abonați se află în zona de recepție a programului televizat difuzat pe cale terestră menționat și pot recepționa în mod legal acest program printr-un receptor de televiziune: [C-607/11, ITV/TVC](#). Nu reprezintă o comunicare publică, în sensul directivelor:
- Noțiunea „comunicare publică” prevăzută la articolul 8 alineatul (2) din Directiva 92/100 trebuie interpretată în sensul că nu acoperă situația difuzării gratuite de fonograme într-un cabinet stomatologic în cadrul exercitării unei profesii liberale, în avantajul clientelei, care beneficiază de aceasta, independent de voința sa: [C-135/10, SCF/Marco del Corso](#).
- Difuzarea unei interfețe grafice cu utilizatorul în cadrul programelor de televiziune: [C-393/09, BSA](#).

45. Retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu, a operei transmise prin eter sau prin cablu reprezintă captarea și transmiterea simultană a serviciilor de programe sau a unor părți importante din asemenea servicii, prin orice mijloace tehnice, în integralitatea lor și fără nicio modificare, difuzate de radiodifuzori și destinate recepționării de către public.

Potrivit art. 18 din Codul audiovizualului:

1) Transmisia și retransmisia serviciilor de programe se efectuează, cu respectarea obligatorie a drepturilor de autor și a drepturilor conexe, în conformitate cu legislația privind dreptul de autor și drepturile conexe.

În virtutea art. 11 alin. (5) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, potrivit căruia dreptul de retransmisie prin cablu se exercită exclusiv prin intermediul unei organizații de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, se impune concluzia că, de rând cu licența obținută de la Consiliul Coordonator al Audiovizualului, pentru retransmisia canalelor TV, operatorii rețelei prin cablu urmează să obțină licență și de la organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor pentru valorificarea operelor. În caz contrar, se va considera că au fost violate drepturile de autor.

Or *autorul*, în calitate de subiect al dreptului de autor, are printre altele, **dreptul exclusiv la comunicare publică a operei și dreptul exclusiv la retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu**, a operei transmise prin eter sau prin cablu (art. 11 din Legea 139/2010).

Interpretul și producătorul de fonograme, în calitate de subiecți ai drepturilor conexe, dispun de un **drept exclusiv la comunicare publică prin eter sau prin cablu** a interpretării fonogramei și un drept la remunerație pentru **retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu a fonogramei** (art. 33, 34, 37 din Legea din 139/2010).

Organizația de difuziune prin eter sau prin cablu, în calitate de subiect al drepturilor conexe, are **dreptul exclusiv să permită sau să interzică retransmiterea emisiunii sale** (art. 36 din Legea 130/2010).

Pentru a utiliza o operă, o interpretare sau o fonogramă, postul de televiziune sau de radio are nevoie de acordul autorului, interpretului și producătorului de fonogramă privind transmiterea, **drept exclusiv la comunicare publică** sau de permisiunea societății care gestionează colectiv acest drept a acestor subiecți. Pentru exercitarea acestui drept, postul de televiziune sau de radio plătește o remunerație (art. 11 alin. (1) lit. g), art. 37 alin. (1) lit. b) din Legea 139/2010).

Orice persoană care dorește să retransmită simultan, prin eter sau prin cablu, emisiunile unei alte organizații de difuziune prin eter sau prin cablu, este obligată să plătească o remunerație către societatea de gestiune colectivă (distribuită ulterior către autori, interpreți și producători de fonograme) **pentru valorificarea dreptului exclusiv la retransmiterea simultană și fără modificări, prin eter sau prin cablu, a operei sau fonogramei** transmise prin eter sau prin cablu și să obțină acordul organizației de difuziune prin eter sau prin cablu asupra **dreptului exclusiv la retransmiterea emisiunii** (art. 1 alin. (1) lit. h), alin. (5,6,7,8), art. 36 alin. (1) lit. e), art. 37 alin. (1) lit. c), art. 48 alin. (13) lit. e) din Legea 139/2010).

În același timp, instanțele vor ține cont de faptul că suma remunerației de autor pentru dreptul de retransmisie prin cablu se va stabili luând ca bază orice tip de plăți, pe care operatorii rețelei prin cablu le încasează de la membrii publicului pentru serviciile corespunzătoare, inclusiv pentru accesul tehnic, precum și pentru menținerea și deservirea tehnică a echipamentului utilizat pentru realizarea retransmisiei. Suma se stabilește pentru achitarea atât a remunerației convenite autorilor sau altor titulari ai dreptului de autor pentru drepturile lor exclusive prevăzute la alin.(1) lit. h) din art.11 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, cât și a remunerației echitabile convenite interpreților și producătorilor de fonograme, prevăzută la art.37 alin.(1) lit. c).

Părțile care determină cuantumul remunerației sunt organizația de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, pe de o parte, și operatorii rețelei prin cablu, pe de altă parte (art. 11 alin. (6) lit. a) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe). Indiferent de modul de determinare a cuantumului remunerației, acesta nu poate fi mai mic decât tarifele minime aprobate de Guvern.

În cazul în care acordul dintre reprezentanții titularilor de drepturi nu conține alte prevederi, toate sumele remunerației, după deducerea cheltuielilor efective aferente gestionării drepturilor, se repartizează în modul următor:

- în cazul emisiunilor de televiziune retransmise prin cablu: producătorilor de opere audiovizuale sau de videograme – 15%, autorilor de opere audiovizuale, alții decât compozitorii și autorii de text pentru operele muzicale – 25%, compozitorilor și autorilor de text pentru operele muzicale – 20%, autorilor de opere literare – 2,5%, autorilor de opere de artă și fotografice – 2,5%, interpreților, a căror interpretare este fixată pe fonogramă – 15%, interpreților de opere audiovizuale – 10%, producătorilor de fonograme – 10%;

- în cazul emisiunilor de radio retransmise prin cablu: compozitorilor și autorilor de text pentru operele muzicale – 40%, autorilor de opere literare – 10%, interpreților – 25%, producătorilor de fonograme – 25%.

46. Punerea la dispoziție în regim interactiv a operei– a pune la dispoziție operă sau un obiect al drepturilor conexe prin intermediul mijloacelor cu sau fără fir, inclusiv prin internet ori prin alte rețele de calculatoare, astfel încât oricare dintre membrii publicului să poată avea acces la acestea din orice loc și în orice moment ales în mod individual de ei.

Se va reține că, în cazul concurenței acestui drept de autor și a dreptului la libertatea de exprimare a jurnaliștilor, va prevala protecția dreptului de autor. (Cour Européenne de Droits de L'Homme, Arrêt du 10.01.2013, définitif 10.04.2013, requête nr. 36769/08 Ashby Donald et autres c. France).

47. Traducerea unei opere poate fi realizată doar cu consimțământul autorului (art.16 alin. (2) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe). Opera derivată, obținută prin traducere conferă traducătorului dreptul de autor, însă acesta este obligat să indice și numele autorului operei originale.

Autorul operei originale poate autoriza traducerea operei sale la diferiți traducători.

48. Transformarea, adaptarea, aranjamentul sau alte modificări ale operei.

Modificarea unei opere prin transformare, prelucrare, adaptare sau aranjament, în scop de a obține o operă derivată, se poate realiza doar cu acordul autorului operei originale. Autorizarea poate îmbrăca fie forma unui act de voință unilateral, fie poate fi înserată sub forma unei clauze contractuale. În ambele cazuri însă e necesar, ca autorul să precizeze expres limitele, în care opera va putea fi modificată.

Transformarea unei opere fără consimțământul autorului și fără plata unei remunerații, ar putea fi permisă:

- dacă este o transformare privată care nu este destinată și nu este pusă la dispoziția publicului;
- dacă rezultatul transformării este o parodie sau o caricatură, cu condiția că rezultatul să nu creeze confuzie în ce privește opera originală și autorul acesteia, precum și să nu lezeze onoarea și demnitatea autorului.

Obiecte neprotejate de dreptul de autor

49. Art.8 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe a Republicii Moldova specifică obiectele ce nu beneficiază de protecție. La acestea se referă:

a) documentele oficiale de caracter normativ, administrativ sau politic, precum și asupra traducerilor oficiale ale acestora;

La documentele oficiale se atribuie legile, hotărârile, ordinele, instrucțiunile, decretele, alte acte emise de organele administrației publice centrale și locale, hotărârile și alte acte de procedură ale organelor puterii judecătorești.

b) simbolurile de stat și a semnelor oficiale ale statului (drapelul, steme, decorații, semne bănești etc.);

Deși acestea îndeplinesc condițiile de protecție, ele au un regim juridic diferit din cauza destinației cărora îi sunt afectate.

c) expresiile folclorice;

Acestea reprezintă creații ce constau din elemente caracteristice patrimoniului cultural tradițional, manifestate și perpetuate de către comunitate sau de către indivizi, reflectând moștenirea artistică tradițională a comunității (expresii muzicale, verbale, corporale-dansuri și spectacole);

d) noutățile zilei și a diverselor fapte ce reprezintă o simplă informație.

Instanțele vor avea în vedere că dacă comunicarea referitoare la diverse evenimente și fapte este însoțită de comentarii, evaluări, analize, prognoze sau alte explicații ale autorului ori este expusă într-o formă artistică originală, aceasta se circumscrie noțiunii de articol de presă, fiind protejată de Legea 139/2010.

50. Nu vor fi protejate de dreptul de autor imaginile cunoscute precum: linii, cercuri, litera A, cheia sol și altele, pentru care nu se poate pretinde că s-a făcut un efort de creație. În aceeași ordine de idei, publicarea programei emisiunilor de televiziune și radio, fiind expusă într-o formă neoriginală, nu reprezintă o operă aparte ce ar beneficia de protecție.

Totodată, protecția dreptului de autor nu se va extinde asupra ideilor, teoriilor, descoperirilor științifice, procedurilor, metodelor de funcționare sau asupra conceptelor matematice ca atare și nici asupra invențiilor cuprinse într-o operă, oricare ar fi modul de preluare, explicare sau de exprimare.

În aceeași ordine de idei, instanțele de judecată vor reține hotărârea Premier League, în care a fost pusă chestiunea în privința meciurilor de fotbal și Curtea de Justiție a Uniunii Europene a conchis că întrunirile sportive nu vor fi considerate ca creații intelectuale, calificate ca opere, în sensul directivelor privind dreptul de autor, dat fiind faptul că acestea se încadrează în reguli de joc care nu lasă loc pentru o libertate creativă, în sensul dreptului de autor. Dimpotrivă, dreptul de autor se aplică secvențelor video de deschidere a meciului, a interpretării imnului „Premier League”, filmelor ce înregistrează culminația momentelor marcante ale întrunirilor, diverselor grafisme (CJUE, 4.10.2011 aff. C-403/08 et C-429/08 Football Association Premier League Ltd, NetMedHellas SA, MultichoiceHellas SA contre QC Leisure Richardson...).

Jurisprudența franceză a făcut și o distincție interesantă: sunetul unei orgi nu este o formă protejabilă prin drept de autor precum notele, dar iluminatul unei

opere de arhitectură este, deoarece compoziția jocului de lumini care scoate în evidență și subliniază formele unui monument constituie o creație intelectuală.

În același timp, nu vor fi protejate edificiile lipsite de gândire artistică, ce reproduc elemente cunoscute de toți, învățate la școală, intrate în domeniul public (L'Arrêt de la Cour d' Appel de Liège du 25.03.2005).

Obiecte protejate de dreptul de autor

51. Alin. (2) art. 7 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 139 din 02.07.2010 relevă obiectele ce beneficiază de protecția dreptului de autor.

Se va avea în vedere că lista obiectelor protejate de autor, nu este exhaustivă.

Astfel, la obiectele protejate de dreptul de autor pot fi atribuite și alte opere neindicate expres în Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, spre exemplu, publicitatea (art. 4 din Legea nr. 1227/27.06.97 cu privire la publicitate).

52. Pentru a determina, dacă unele opere ar putea fi protejate de dreptul de autor, instanța de judecată va lua în considerație și prevederile alin. (1) art. 7 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, adică de faptul că obiect al dreptului de autor poate fi opera exprimată într-o formă obiectivă (scrisă, orală, imagine, imprimare audio sau video, tridimensională ș. a.), precum și de faptul că opera trebuie să fie originală.

Se va avea în vedere că uneori forma obiectivă de exprimare poate îmbrăca doar aspectul interior al operei (forma de exprimare a ideilor), fiind greu sesizabil aspectul exterior al operei. Spre exemplu, în pictura monocromă, realizată într-o singură culoare, este dificil de distins faza compoziției, care, de regulă, presupune aspecte formale, precum fondul picturii. În cazul tabloului „Pătrat alb pe fond alb”, al lui Kazimir Malévitch, ideea predominantă era albul, punându-se pentru prima dată problema imposibilității separării fazei compoziției, deoarece la formă nu se poate ajunge într-o manieră fragmentară.

În aceeași ordine de idei, un exemplu inefabil ar fi melodia 4'33” a lui John Cage, care constă în 4 minute și 33 de secunde de liniște. Inspirat de liniștea unei camere fără ecou, Cage a „compus” o „melodie” tăcută interpretată prima dată la Woodstock, de David Tudor. (Acesta s-a așezat la pian, a ridicat capacul care acoperă clapele și l-a închis de 3 ori fără să cânte ceva). În cele 4 minute și 33 de secunde de liniște, fiecare aude muzica pe care o dorește. Originalitatea operei este de necontestat, „opera” fiind interpretată de numeroase orchestre, inclusiv de Orchestra simfonică a BBC.

53. Chiar dacă nu conține o noțiune a termenului de „originalitate”, totuși Legea 139/2010 face referire la originalitate, atunci când definește „autorul”, ca fiind o persoană fizică, prin a cărei activitate creatoarea fost creată opera (art. 3) sau atunci când menționează că operele beneficiază de protecție doar dacă sunt originale, în sensul că reprezintă prin sine înseși creații intelectuale de autor (art. 7 alin. 5). În plus, condiția originalității poate fi desprinsă din doctrină și jurisprudență.

Sunt originale și protejabile de dreptul de autor creațiile intelectuale proprii autorului (CJUE 16.07.2009 aff. C-5/08 Infopaq International A/S contre DanskeDagbladesForening).

Trebuie ca opera să fie expresia unui efort intelectual al celui care a realizat-o, aceasta constituie o condiție indispensabilă, pentru a-i oferi operei un caracter individual prin care creația există. Astfel, originalitatea unei opere poate fi rodul unui efort intelectual sau să se identifice cu amprenta personalității autorului (CJUE,01.12.2011, aff. C-145/10, Eva-Maria Painer contre Standard VerlagsGmbH and Others).

Totodată, originalitatea unei opere poate să rezide în combinarea a diferitor elemente constitutive care, luate individual, sunt lipsite de originalitate (L'Arrêt de la Cour d' Appel de Mons, Belge nr. 2012/RG/933 WARNER/CHAPPELL MUSIC PUBLISHING BELGIUM contre Saveria LUPPINO, Salvatore ACQUAVIVA).

În aceeași hotărâre s-a mai precizat că originalitatea nu trebuie confundată cu noutatea. Astfel, poate fi originală și o operă creată în baza unei opere existente deja.

Constatarea originalității operei este o chestiune de fapt aflată la suverana apreciere a judecătorului.

54. Fără a prejudicia drepturile autorului operei originale, de asemenea, se protejează prin dreptul de autor operele derivate și integrante, la baza cărora stau una ori mai multe opere și/sau oricare alte materiale preexistente.

Prin dreptul de autor, de asemenea, se protejează ca atare și o parte componentă ori un alt element al operei (inclusiv titlul sau personajele operei) care reprezintă în sine o creație intelectuală.

În practică, spre exemplu, a fost respinsă cerința de a interzice pârâtului folosirea denumirii de „Enciclopedie pentru copii și adolescenți”, (reclamantul publicând anterior o operă enciclopedică în 9 volume, cu denumirea „Enciclopedie pentru copii”). S-a considerat că denumirea nu este destul de originală și nu este creată prin efort intelectual, pentru a beneficia de protecție.

Aprecierea, dacă un titlu de operă sau personaj este original, urmează să fie stabilită de judecător la momentul examinării cauzei în fond, luându-se în calcul originalitatea titlului de operă la momentul publicării ei, deoarece, odată cu succesul operei, titlul ei poate deveni un cuvânt din limbajul curent, astfel, fiind lipsit de originalitate și, respectiv, de protecție.

Pentru a beneficia de protecția dreptului de autor în privința operelor nu se aplică alte criterii, cum ar fi caracteristicile de ordin cantitativ, calitativ sau estetic, caracterul greșit al tezelor dezvoltate în operă, caracterul contrar bunelor moravuri, înregistrarea operei sau respectarea altor formalități. Pentru a determina, dacă aceste opere sunt pasibile de protecție, este suficient ca opera să fie exprimată într-o anumită formă obiectivă (scrisă, orală, imagine, imprimare audio sau video, tridimensională etc.) și să fie originală.

Dreptul de autor al coautorilor asupra operei comune

55. Opera creată prin efortul comun a două sau mai multe persoane, indiferent de faptul, dacă aceasta constituie un tot indivizibil sau este formată din părți, se consideră creată în copartenitate. Dreptul de autor asupra unei opere create astfel, aparține coautorilor în comun.

Dacă o parte din opera creată în comun are caracter de sine stătător (poate fi valorificată independent de alte părți ale acestei opere), coautorul își menține dreptul de autor asupra părții create de el și are dreptul să dispună de acesta, cum crede de cuviință.

În cazul în care opera nu poate fi divizată în părți de sine stătătoare, coautorii pot exercita dreptul de autor numai de comun acord.

Relațiile dintre coautori se stabilesc, de regulă, în baza unui contract. În lipsa unui asemenea contract, dreptul de autor asupra operei este exercitat în comun de toți autorii, iar remunerația se împarte între ei proporțional contribuției fiecăruia, dacă aceasta poate fi determinată. În cazul în care contribuția fiecăruia dintre coautori nu poate fi determinată, remunerația se împarte în cote egale.

56. Se va reține că, nu se consideră operă creată în copaternitate, crearea unei opere pe baza alteia, deja existente. De exemplu: crearea scenariului pentru film, în baza unui roman preexistent, traducerea operei într-o altă limbă.

În cazul în care autorul unei opere preexistente colaborează la realizarea unei opere noi derivate, ne vom afla în prezența unei opere comune, iar raporturile dintre cei care au elaborat opera derivată, vor fi raporturi de coautori.

Nu se va considera comună opera – volumul de versuri al unui autor, ilustrat de un pictor.

De asemenea, nu poate fi considerat aport creativ acordarea ajutorului tehnic, material sau alte activități auxiliare, cum ar fi dactilografierea, redactarea, copierea notelor etc.

Dreptul de autor asupra operelor de serviciu

57. La soluționarea litigiilor ce vizează dreptul de autor asupra operelor de serviciu, instanțele de judecată vor ține cont de Regulamentul privind obiectele de proprietate intelectuală, create în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1609 din 31.12.2003.

Se vor considera opere de serviciu obiectele protejate de dreptul de autor și drepturile conexe, create de salariat în cadrul exercitării atribuțiilor sale de serviciu, îndeplinirii unei sarcini concrete date în scris de angajator, folosind mijloacele materiale sau financiare ale angajatorului, cunoștințele și experiența, dobândite în timpul activității în cadrul întreprinderii, instituției sau organizației.

Operele de serviciu pot fi: rezultate din activitățile de cercetare-dezvoltare și inovare, create de către funcționarii publici sau militari, create în instituțiile de învățământ superior.

Drepturile morale asupra operelor de serviciu aparțin salariatului (salariaților) - autor (coautori).

Cu titlu de excepție, autorul operei de serviciu nu are dreptul să interzică angajatorului său să o publice sau să o facă în alt mod accesibilă pentru public (art. 14 alin. (2) din Legea 139/2010).

La valorificarea operei de serviciu, numele autorului se indică în cazul când realmente acest lucru este posibil. Angajatorul, de asemenea, are dreptul să ceară indicarea numelui său la orice valorificare a operei de serviciu.

Drepturile patrimoniale asupra opereide serviciu create de către salariat (salariați) aparține angajatorului, dacă contractul încheiat între angajator și salariat (salariați) nu prevede altceva.

58. În cazul în care dreptul exclusiv asupra opereide serviciu aparține angajatorului, precum și în cazul în care angajatorul deține o licență, autorul (coautorii) beneficiază de dreptul la o remunerare echitabilă.

Cuantumul remunerării, termenul și modul de plată se negociază, ținându-se cont de venitul brut, în urma utilizării operei de serviciu.

Autorul (coautorii) beneficiază de dreptul la remunerare și în cazul în care angajatorul va cesiona dreptul asupra opereide serviciu.

În cazul în care angajatorul și autorul (coautorii) nu au convenit asupra cuantumului remunerării autorului (coautorilor) sau asupra prețului licenței, acestea urmează să fie stabilite de instanțele judecătorești.

În cazul în care condițiile contractului de muncă sau altui acord încheiat între autor (coautor) și angajator conduc la înrăutățirea situației autorului (coautorilor), în comparație cu normele regulamentului menționat, cu excepția cazurilor prevăzute de legislația în vigoare, contractul este considerat nul.

Dreptul de autor asupra operelor colective

59. Opera colectivă este o operă creată de mai multe persoane fizice – contribuția cărora formează un tot indivizibil, încât identificarea contribuției fiecăruia este imposibilă – din inițiativa și sub conducerea unei persoane fizice sau juridice, care urmează să publice opera sub numele său.

La opere colective se referă enciclopediile, dicționarele și alte culegeri similare, ziarele, revistele și alte publicații periodice.

Operele colective se caracterizează din punct de vedere al subiectului, nu printr-o pluralitate de subiecte de drepturi asupra aceluiași obiect, ci prin faptul că persoanele care participă la elaborarea operei colective, sunt, fiecare în parte, subiectul distinct al unui drept de autor asupra unui obiect determinat, și anume, fiecare din opere formând opera complexă, pe care o reprezintă opera colectivă, pe când organizația care realizează opera colectivă este subiectul unic al dreptului asupra operei colective ca atare.

Astfel, persoana fizică sau juridică la inițiativa, din contul și sub conducerea căreia este creată și sub al cărei nume sau denumire este publicată o operă colectivă, beneficiază de drepturile patrimoniale asupra operei colective respective.

Persoanele care au contribuit la crearea operei colective au dreptul să-și indice numele sau denumirea ori să ceară o atare indicare la orice valorificare a operei colective în cauză.

În cazul în care contractul încheiat între autori și persoana fizică sau juridică menționată la alin.(1) art. 15 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nu prevede altfel, autorii operelor incluse într-o operă colectivă își mențin drepturile stipulate de lege, asupra operelor proprii și pot dispune de ele independent de opera colectivă în care acestea sunt incluse.

Dreptul de autor asupra operelor derivate

60. Prin operă derivată se va înțelege produsul creației intelectuale bazat pe o altă operă.

Opera derivată se poate obține prin traducere, prelucrare, aranjament, adaptare sau altă prelucrare a unei opere literare, artistice sau științifice.

În privința dreptului de autor asupra operelor derivate, se va reține:

- autorul operei derivate (traducătorul sau alți autori) are obligația de a cere autorizarea folosirii operei preexistente de la autorul ei. Aceasta se va realiza prin încheierea unui acord care va specifica/concretiza raporturile dintre părți (drepturile și obligațiile ce le revin);
- dreptul de autor al traducătorului sau al altui autor al unei opere derivate, nu va prejudicia drepturile autorului, a cărui operă originală a fost tradusă, adaptată, aranjată sau transformată în alt mod;
- dreptul de autor al traducătorului sau al altui autor al unei opere derivate, nu constituie un impediment pentru alte persoane de a efectua, cu consimțământul autorului operei originale, traducerea sau transformarea aceleiași opere;
- în cazul în care autorul operei preexistente colaborează la realizarea operei derivate, ne vom afla în fața unei opere comune, iar raporturile dintre cei care au elaborat opera derivată vor fi raporturi de coautori.

Totodată, se va avea în vedere că dreptul la publicarea traducerii unui roman se află în sfera de acțiune a art. 1 Protocolul 1 la Convenția Europeană pentru Drepturile Omului. Mai mult ca atât, privarea de acest bun poate fi justificată numai printr-un interes public, cu respectarea cerințelor legale și a unui scop urmărit proporțional. (a se vedea cauza Editura „Orizonturi” v. România, Hotărârea CtEDO din 13.05.2008)

Dreptul de autor asupra operei integrante

61. Prin operă integrantă se va înțelege opera creată prin îmbinarea mai multor opere preexistente (sau părți din acestea) într-un tot unitar.

Aportul personal al autorului (alcătuitorului) constă în selectarea unor opere sau unor părți din acestea și sistematizarea lor în cadrul operei integrante, adesea acesta prelucrând materialul selectat, prin elaborarea unor introduceri, comentarii, adnotări, trimiteri, explicații etc.

Potrivit doctrinei, chiar în cazurile în care autorul operei integrante se mărginește la o simplă reproducere, fără a scrie vreun cuvânt, el face totuși o operă de creație intelectuală, prin stabilirea criteriilor, după care procedează la selectarea

extraselor și la sistematizarea lor, scoțând în evidență, potrivit felului său de a gândi, a preferințelor sale și a sensibilității care îl caracterizează.

Art. 17 alin. (5) din Legea privind protecția dreptului de autor și drepturile conexe relevă că culegerile ce includ diverse materiale informative (articole și informații, comunicate și eseuri, diagrame, tabele etc.) sunt pasibile de protecție ca atare, în cazul în care selectarea și aranjarea materialelor constituie rezultatul unei activități intelectuale.

Totodată, protecția nu se extinde asupra datelor cifrice sau conținutului materialelor informative incluse în culegere.

Astfel, alcătuirea unei culegeri de acte normative prezentate în ordine cronologică, nu este considerată o activitate creatoare, prin urmare, o asemenea operă nu va beneficia de protecția acordată de lege operelor integrante. Totuși aceasta ar putea fi protejată prin prisma art. 40-44 (protecția bazelor de date) din Legea 139/02.07.2010.

62. Se va reține că o operă protejată de dreptul de autor poate fi inclusă într-o operă integrantă doar cu consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor asupra operei protejate. Dreptul de autor al alcătuitorului nu va prejudicia drepturile autorilor niciuneia din operele incluse în opera integrantă.

Autorii operelor incluse în opera integrantă au dreptul să își valorifice operele lor independent de opera integrantă, în cazul în care contractul de autor nu prevede altfel.

Dreptul de autor al alcătuitorului nu constituie un impediment pentru alte persoane de a compila și aranja aceleași materiale, pentru a realiza noi opere integrante, cu condiția că au obținut consimțământul autorilor sau al altor titulari de drepturi asupra operelor protejate, pe care urmează să le includă în opera integrantă.

Transmiterea drepturilor patrimoniale prin contracte de autor

63. Autorii sau alți titulari ai dreptului de autor pot transmite prin contract de cesiune, dacă prezenta lege nu prevede altfel, drepturile patrimoniale exclusive, precum și dreptul la remunerație de autor (art. 30 alin. (1) din lege).

Contractul de autor trebuie să fie încheiat în formă scrisă și să prevadă modul de valorificare a operei (dreptul concret care se transmite prin acest contract), termenul de valabilitate, teritoriul de acțiune a dreptului, quantumul remunerației sau baza de calcul a acesteia pentru fiecare tip de valorificare a operei, condițiile și termenul de plată ale remunerației, precum și alte clauze, pe care părțile le consideră esențiale. Contractul de autor privind valorificarea operelor în ziare și în alte publicații periodice poate fi încheiat și în formă verbală.

În cazul în care în contractul de autor lipsește clauza privind teritoriul, pe care se exercită dreptul, dreptul transmis prin acest contract se exercită numai în limitele teritoriului Republicii Moldova.

În cazul în care, în contractul de autor care prevede acordarea unei licențe, nu este indicat termenul său de valabilitate, contractul de autor se consideră încheiat pe un termen de 3 ani de la data încheierii, dacă se referă la valorificarea unei

opere fără modificări, și pe un termen de 5 ani, dacă se referă la valorificarea unei opere adaptate sau altfel modificate ori traduse (art. 31 alin. (3) din Legea nr. 139/07.02.2010).

Dacă clauzele contractului de autor vor fi contrare prevederilor Legii privind dreptul de autor, în locul acestora se aplică stipulările legale, clauzele menționate considerându-se nule.

Totodată, vor fi nule și clauzele contractului de autor care îl limitează pe autor de a crea în viitor opere pe o anumită temă sau într-un anumit domeniu.

Contractele ce au ca obiect dreptul de autor pot fi de diferite tipuri: contracte de editare, contracte de reprezentare publică, contracte de folosire a unei opere într-un film, contracte de reprezentare teatrală, contracte de execuție muzicală, contracte de închiriere etc.

64. Contractul de editare constituie o convenție încheiată între titularul dreptului de autor și editură, în temeiul căreia editurii, în schimbul unei remunerații, i se transmite dreptul de a reproduce și a redistribui opera. Contractul de editare se perfectează în formă scrisă. Acesta trebuie să stipuleze:

- a) natura exclusivă sau neexclusivă a drepturilor transmise;
- b) tirajul ediției;
- c) termenul pentru care sunt transmise drepturile;
- d) drepturile transmise, tehnologia de reproducere;
- e) remunerația ce urmează a fi achitată de editură titularului de drepturi, cuantumul, termenul și modul de achitare a ei;
- f) termenul de predare către editură a manuscrisului și a altor materiale;
- g) termenul de editare a operei;
- h) numărul de exemplare, pe care editura le va transmite gratuit, în calitate de exemplare de autor titularului de drepturi;
- i) mijloacele financiare care se utilizează la publicarea operei și numărul de exemplare ale cărții care se editează din aceste mijloace;
- j) forma și modul de distribuire și comercializare a tirajului;
- k) alte condiții prevăzute de legislația în vigoare.

65. Instanțele vor reține că cesiunea unuia dintre drepturile patrimoniale ale titularului dreptului de autor nu are nici un efect asupra celorlalte drepturi ale sale, dacă nu s-a convenit altfel. Deci, drepturile patrimoniale de autor neindicate expres în contractul de cesiune se vor considera netransmise.

Obiect al contractului de cesiune a drepturilor patrimoniale de autor pot fi și drepturile de valorificare a operei inexistente, dar, pe care autorul o poate crea în viitor. Concluzia se întemeiază pe prevederile art. 206 alin. (3) CC, potrivit căruia pot constitui obiect al actului juridic și bunurile viitoare.

Totuși pentru a aplica norma menționată este important ca drepturile de valorificare a operei inexistente la moment să se refere la o operă viitoare concretă, nominalizată și identificată. Constatarea acestui fapt va proteja pe autori contra lor înșiși, pentru că autorii debutanți sau fără cunoștințe juridice ar putea fi încântați la început de un asemenea contract, dar, odată cu trecerea timpului, ar putea să regreta că și-au pierdut libertatea și au acceptat condiții devenite derizorii.

Dacă legea nu prevede altfel, drepturile patrimoniale exclusive pot fi transmise, de asemenea, prin acordarea de licențe exclusive sau neexclusive.

Licența exclusivă prevede transmiterea dreptului de valorificare a operei în limitele stabilite de această licență numai licențiatului. Licențiatul, de asemenea, are dreptul, în limitele stabilite de licență, să permită sau să interzică valorificarea operei de către alte persoane.

În cazul unei licențe neexclusive, licențiatul poate valorifica opera, în limitele stabilite de această licență, ca și persoanele care au obținut dreptul de valorificare a acesteia. Licențiatul nu are dreptul să permită sau să interzică valorificarea operei de către alte persoane.

Dacă în contractul de licență nu se stipulează expres că licența este exclusivă, aceasta se consideră neexclusive.

Capacitatea autorului de a încheia un contract de cesiune a drepturilor sale patrimoniale asupra operei

66. În ceea ce privește capacitatea autorului de a încheia un contract de cesiune a drepturilor sale patrimoniale asupra operei, se vor aplica dispozițiile dreptului comun (codului civil) cu privire la capacitate.

Cu referire la persoanele fizice, pentru autorii minori care nu au împlinit 14 ani, toate actele juridice pot fi încheiate doar de părinți, adoptatori sau tutore, în caz contrar vor fi lovite de nulitate absolută.

Minorul care a împlinit vârsta de 14 ani are dreptul fără consimțământul părinților, adoptatorilor sau al curatorului să exercite dreptul de autor asupra unei lucrări științifice, literare sau de artă (art. 21 alin. (2) lit. b) CC). Astfel, autorul poate încheia personal contractul de cesiune a drepturilor patrimoniale, dacă a atins vârsta de 14 ani și dacă nu este limitat în acest drept de instanța de judecată potrivit art. 21 alin. (3) CC.

Persoana juridică va încheia contractul de cesiune a drepturilor de autor prin administrator.

Stabilirea remunerației în contractul de autor

67. În contractul de autor, remunerația de autor se stabilește în cote procentuale din venitul obținut, ca urmare a valorificării în modul corespunzător a operei sau sub forma unei taxe forfetare, ori în conformitate cu tarifele remunerației aprobate de organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, sau în oricare alt mod.

În cazul unei disproporții evidente între remunerația autorului operei și beneficiile celui care a obținut cesiunea drepturilor patrimoniale, autorul poate solicita organelor jurisdicționale competente revizuirea contractului sau mărirea convenabilă a remunerației.

Încasarea remunerației pentru drepturile de autor și conexe

68. Remunerația privind dreptul de autor și drepturile conexe pentru valorificarea obiectelor protejate de dreptul de autor și drepturile conexe este acumulată de autor, subiecții drepturilor conexe sau alți titulari de drepturi.

Încasarea remunerației pentru valorificarea dreptului de autor sau a drepturilor conexe poate fi exercitată și de către organismele de gestiune colectivă, care dispun de mandat (contract) din partea titularilor de drepturi.

Există însă niște excepții prevăzute de lege, când autorul nu poate să pretindă personal această remunerație direct de la utilizatorul care a valorificat opera, dat fiind faptul că potrivit legii, aceasta urmează a fi acumulată doar de către organizația de gestiune colectivă a dreptului de autor (gestiunea colectivă obligatorie). Astfel, potrivit Legii 139/2010, vor fi exercitate exclusiv, prin intermediul unei organizații de gestiune colectivă avizate de AGEPI, următoarele drepturi:

a) dreptul la remunerație compensatorie, asupra căreia părțile vor conveni de comun acord, pentru reproducerea reprografică, conform prevederilor art.27 alin.(2)–(11);

b) dreptul autorilor și al altor titulari ai dreptului de autor și ai drepturilor conexe la remunerație compensatorie, asupra căreia părțile vor conveni de comun acord, pentru executarea unei copii private de pe operele lor și/sau de pe obiectele drepturilor conexe, conform prevederilor art.26;

c) dreptul la remunerație echitabilă, asupra căreia părțile vor conveni de comun acord, rezervat autorilor și interpreților, după cesionarea dreptului lor exclusiv de închiriere producătorilor de fonograme, videograme sau de opere audiovizuale, conform prevederilor art.11 alin.(4) și art.33 alin.(8);

d) dreptul interpreților și al producătorilor de fonograme la remunerație echitabilă, asupra căreia părțile vor conveni de comun acord, pentru fiecare caz de interpretare și comunicare publică a fonogramelor publicate în scopuri comerciale, conform prevederilor art.37;

e) dreptul autorilor și al altor titulari ai dreptului de autor și ai drepturilor conexe la retransmiterea, simultană și fără modificări, prin cablu, a operelor, interpretărilor și fonogramelor lor, conform prevederilor art.11 alin.(1) lit.h) și alin.(5)–(8) și art.37 alin.(1) lit.c);

f) dreptul de suită, conform prevederilor art.20.

Dreptul de suită

69. În domeniul dreptului de autor, dreptul de suită reprezintă dreptul netransferabil și inalienabil al autorului unei opere originale de artă plastică sau grafică de a obține un beneficiu economic din vânzările succesive ale operei în cauză (punctul (1) din Preambulul Directivei Parlamentului European și a Consiliului nr. 2001/84/CE din 27 septembrie 2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originală).

Obiectul dreptului de suită este opera materială, și anume, suportul în care este încorporată opera protejată.

Dreptul de suită se va aplica operelor de artă plastică sau grafică (imaginilor, colajelor, picturilor, desenelor, gravurilor, tipăriturilor, litografiilor, sculpturilor, tapiseriilor, articolelor din ceramică, din sticlă și fotografiilor), dacă acestea sunt create personal de artist sau reprezintă exemplare considerate opere originale de artă.

Nu se aplică dreptul de suită manuscriselor originale, aparținând scriitorilor și compozitorilor.

Astfel, în cazul fiecărei revânzări a operei originale de artă, ulterioară primei cesionări de către autor a dreptului de proprietate, vânzătorul este obligat să achite autorului sau succesorilor săi o remunerație în cuantum de 5% din prețul de revânzare, dacă acest preț constituie cel puțin 20 de salarii minime. Dreptul de suită este inalienabil toată viața autorului și trece exclusiv la succesorii legali sau testamentari ai autorului pentru durata de protecție a dreptului de autor.

Dreptul de suită se aplică în toate cazurile de revânzare a unei opere originale de artă, care îi implică, în calitate de vânzători, cumpărători sau intermediari, pe comercianții de opere de artă, cum sunt organizatorii de licitații, saloane, galerii de artă, magazine etc.

70. În privința dreptului de suită se vor reține următoarele:

- potrivit p.(18) din Directiva 2001/84 CE a Parlamentului European și a Consiliului din 27.09.2001 privind dreptul de suită în beneficiul autorului unei opere de artă originale, domeniul de aplicare a dreptului de suită ar trebui să includă toate actele de revânzare, cu excepția celor efectuate direct între persoanele care acționează în nume propriu, fără participarea unui profesionist al pieței obiectelor de artă;
- dreptul de suită operează, numai dacă originalul operei de artă este revândut la un preț mai mare de 20 de salarii minime;
- dreptul de suită se află în strânsă legătură cu persoana autorului, fiind inalienabil pe viață și trecând exclusiv la moștenitorii autorului (legali sau testamentari), pentru termenul de valabilitate al dreptului de autor;
- dreptul de suită poate fi exercitat exclusiv prin intermediul unei organizații de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale de autor;
- în decurs de 3 ani de la data revânzării, titularul dreptului de suită sau organizația de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, care reprezintă interesele acestuia, are dreptul să ceară oricărui comerciant de opere de artă, menționat la alin. (2) art. 20 din Legea 139/02.07.2010, să prezinte informația necesară, pentru a asigura plata sumelor datorate pentru revânzare.

Încălcarea dreptului de autor și a drepturilor conexe

71. Punctul 51) art. 1 din Codul vamal al Republicii Moldovani. 1149/20.07.2000 clasifică mărfurile care aduc atingere unui drept de proprietate intelectuală în:

- a) mărfuri contrafăcute;
- b) opere pirat;

c) mărfuri care aduc atingere drepturilor asupra unui brevet de invenție, unui certificat suplimentar de protecție, unei denumiri de origine sau unei indicații geografice, sau unui brevet de soi de plante.

Art. 73 p.14 din Acordul privind aspectele comerciale ale drepturilor de proprietate intelectuală (TRIPs), încheiat la Marrakech la 15.04.1994, în vigoare pentru Republica Moldova din 26.07.2001, definește contrafacerea și pirateria, după cum urmează:

- a. expresia „mărfuri de marcă contrafăcute” desemnează toate mărfurile, inclusiv ambalajul lor care poartă fără autorizare o marcă de fabrică sau de comerț care este identică cu marca de fabrică sau de comerț înregistrată, valabilă pentru mărfurile respective sau care nu poate fi distinsă în aspectele sale esențiale de această marcă de fabrică sau de comerț și care, prin aceasta, aduce atingere drepturilor titularului mărcii respective, în baza legislației țării de import;
- b. expresia „mărfuri pirat care aduc atingere dreptului de autor” desemnează toate copiile făcute fără consimțământul deținătorului dreptului sau al unei persoane valabil autorizate de către acesta în țara de producție și care sunt făcute direct sau indirect pe baza unui articol, în cazurile în care comercializarea acestor copii ar fi constituit o atingere a dreptului de autor sau unui drept conex în baza legislației țării de import.

72. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe a Republicii Moldova (art. 54 alin. (2)) stipulează că orice exemplar al obiectelor dreptului de autor, ale drepturilor conexe sau ale altor drepturi protejate de prezenta lege, a cărei reproducere, import, distribuire, închiriere sau împrumut atrage încălcarea acestor drepturi, se consideră contrafăcut.

Deasemenea, depozitarea în scopuri comerciale a exemplarelor obiectelor dreptului de autor, ale drepturilor conexe sau ale altor drepturi protejate de lege se consideră nelegitimă, dacă are loc cu încălcarea acestor drepturi.

Dat fiind faptul că noțiunea de contrafacere a exemplarelor operelor și sau fonogramelor este una juridică (explicată prin lege), în fața experților nu se poate pune întrebarea, dacă sunt contrafăcute operele sau fonogramele, în situația în care acestea au fost obținute cu încălcarea legii.

Exemplarele de opere și fonograme confecționate și difuzate cu încălcarea condițiilor esențiale ale contractului de cesiune se vor considera contrafăcute. Spre exemplu, dacă opera este tipărită într-un tiraj mai mare decât cel prevăzut de contract, exemplarele ce depășesc tirajul convenit, vor fi contrafăcute.

Dacă persoana nimicește benevol operele contrafăcute sau invocă faptul că nu a cunoscut despre încălcarea legii, aceasta nu-l eliberează de răspundere pentru încălcarea Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe.

73. Indiferent de faptul, dacă are loc sau nu încălcarea, într-un mod sau altul, a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de lege, sunt interzise:

- a) Eludarea măsurilor tehnologice de protecție a dreptului de autor și a drepturilor conexe, în condiții în care persoana implicată o face cu bună știință sau are motive rezonabile să știe că urmărește scopuri de eludare.

b) Producerea, importul, distribuirea, închirierea, publicitatea pentru vânzare sau închiriere ori posesiunea, în scopuri comerciale sau pentru prestarea serviciilor, a echipamentelor, produselor sau componentelor acestora care:

- sunt promovate, fac obiectul publicității sau sunt comercializate în scop de eludare;

- au drept scop principal al utilizării eludarea și/sau aceasta este rezultatul utilizării lor;

- sunt proiectate, produse, adaptate sau executate, în principal, cu scopul de a permite sau de a facilita eludarea (art.52 alin. (1) din Legea 139 din 02.07.2010).

Art. 53 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe prevede că sunt interzise următoarele acțiuni efectuate intenționat și fără permisiunea necesară:

a) înlăturarea de pe opere sau de pe alte obiecte protejate ori modificarea pe acestea a oricărei informații în formă electronică despre gestiunea drepturilor;

b) distribuirea, importul în scop de distribuire, comunicarea publică sau punerea la dispoziția publicului în regim interactiv a operelor, obiectelor drepturilor conexe sau ale altor drepturi protejate de prezenta lege, de pe care, fără permisiunea titularului de drepturi, a fost înlăturată sau modificată informația în formă electronică despre gestiunea drepturilor, dacă o asemenea persoană cunoaște sau are motive rezonabile să știe că astfel provoacă, permite, facilitează sau tăinuiește o încălcare a dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de prezenta lege.

Se va considera violare a dreptului de autor și încălcarea neintenționată a legii.

Din perspectiva conceptuală a prevederilor legale rezultă că, dreptul de autor poate fi încălcat atât prin intenție, rea-credință a violatorului fiindu-i prezumată, cât și din imprudență, neintenționat sau neavând motive rezonabile să cunoască acest lucru.

Încălcarea drepturilor recunoscute și garantate prin Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe atrage răspundere civilă, contravențională sau penală, după caz.

Excepții și limitări ale drepturilor patrimoniale de autor

74. Potrivit articolului 2 din Directiva 2001/29 privind armonizarea anumitor aspecte ale dreptului de autor și drepturilor conexe în societatea informațională, statele membre acordă autorilor dreptul exclusiv de a autoriza sau de a interzice reproducerea directă sau indirectă, temporară sau permanentă, prin orice mijloc și sub orice formă, în tot sau în parte, a operelor lor, rezervând în același timp statelor membre în cauză posibilitatea, în temeiul articolului 5 alineatul (2) din aceeași directivă, de a stabili excepții și limitări de la dreptul menționat.

În ceea ce privește domeniul de aplicare al excepțiilor și al limitărilor respective, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții de Justiție a Uniunii Europene, dispozițiile unei directive care derogă de la un principiu general stabilit în însuși cuprinsul directivei trebuie să facă obiectul unei

interpretări restrictive (Hotărârea Infopaq International, C-5/08 din 16.07.2009, punctul 56).

Din aceasta rezultă că diferitele excepții și limitări prevăzute la articolul 5 alineatul (2) din Directiva 2001/29 trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte.

Excepție înseamnă că un drept prevăzut de Legea 139/2010 nu este aplicabil în anumite cazuri, adică nu impune acordul autorului și nu prevede plata remunerației de autor.

Limitare înseamnă că un drept, deși este în vigoare, se reduce într-un aspect anume și restrânge dreptul autorului doar la plata remunerației de autor.

Pentru aplicarea excepțiilor și limitărilor este necesară întrunirea celor trei condiții cumulative:

- aplicarea excepțiilor și limitărilor să se limiteze la cazuri speciale, iar domeniul de aplicare al excepțiilor și limitărilor să fie restrâns și să existe motivații juridico-politice temeinice (de ex: învățământul public);
- excepțiile și limitările să nu intre în conflict cu valorificarea normală a operelor și să nu intre în concurență economică cu exercitarea drepturilor de către titularii de drepturi;
- excepțiile și limitările să nu prejudicieze interesele legitime ale titularilor de drepturi.

75. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe a Republicii Moldova prevede unele limitări ale drepturilor patrimoniale de autor, inclusiv prin folosirea operei fără consimțământul autorului.

În privința folosirii operelor fără consimțământul autorului, se vor avea în vedere următoarele:

1) Problema limitării exercițiului drepturilor de autor se pune numai în privința unei opere divulgate (publicate, aduse la cunoștința publicului). Dacă opera nu a fost adusă la cunoștința publicului sau divulgarea s-a produs fără consimțământul autorului, ea nu va putea fi folosită decât cu acordul expres al autorului.

2) Limitarea exercitării drepturilor de autor se referă exclusiv la drepturile patrimoniale de autor, or, drepturile morale îi sunt garantate autorului.

3) Limitarea drepturilor autorilor se aplică cu condiția, ca aceasta să nu aducă prejudicii valorificării normale a operei și să nu lezeze drepturile și interesele autorilor.

4) Instanțele vor reține că, restricțiile și limitările dreptului de autor vor opera numai în situațiile strict prevăzute de Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, neputând a fi invocate restricții noi care ar afecta exploatarea normală a operei sau a altui obiect protejat sau ar aduce atingere în mod nejustificat intereselor legitime ale titularului dreptului.

Legea Republicii Moldova privind dreptul de autor și drepturile conexe prevede unele excepții și limitări ale drepturilor patrimoniale de autor (art. 26-29).

76. Potrivit art. 26 alin. (1), se permite fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor, dar cu plata unei remunerații compensatorii în condițiile legii, reproducerea unei opere publicate legal, atunci când reproducerea

este făcută de o persoană fizică exclusiv pentru uz personal și dacă nu urmărește obținerea vreunui avantaj comercial direct sau indirect (copia privată).

Copia privată nu se aplică pentru opera de arhitectură în formă de clădire, bază de date electronică, program pentru calculator, carte (integral) și operă audiovizuală în timpul interpretării publice.

Pentru realizarea prevederilor legale menționate urmează să fie cumulate următoarele condiții:

- persoana care efectuează reproducerea să fie o persoană fizică, or, reproducerea efectuată de o persoană juridică va fi ilicită;

- reproducerea să se facă exclusiv pentru uz personal. Folosirea în scopuri personale a operei reproduse presupune folosirea operei în cadrul familiei, cu prietenii apropiați, fără să se urmărească obținerea unui avantaj economic;

- să se achite o remunerație compensatorie în condițiile legii.

Remunerația de autor se colectează doar prin sistemul de gestiune colectivă de la producătorii și importatorii de:

- echipament (audio, videomagnetofone, drivere pentru discuri);

- suporturi materiale (CD, DVD), utilizate pentru atare reproduceri.

Remunerația compensatorie se repartizează, după deducerea cheltuielilor efective aferente gestionării drepturilor, în modul următor:

- referitor la reproducerea operelor audiovizuale sau a videogramelor: autorilor – 40%, interpreților – 30%, producătorilor acestora – 30%;

- referitor la reproducerea fonogramelor: autorilor – 50%, interpreților – 25%, producătorilor de fonograme – 25%.

77. Art. 27 alin. (1), (2) prevede că se permite, fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor și fără plata remunerației de autor, însă cu indicarea obligatorie a numelui autorului, a cărui operă este valorificată și a sursei de împrumut, reproducerea, în măsură justificată de scopul urmărit:

a) a unei opere publicate legal, atunci când reproducerea se face de către biblioteci și arhive și nu urmărește obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct sau indirect, ci pentru a înlocui exemplarele pierdute, distruse sau devenite inutilizabile, ori pentru a pune exemplare la dispoziția altor biblioteci sau arhive similare, în vederea înlocuirii, în colecțiile lor proprii, a operelor pierdute, distruse sau devenite inutilizabile, dacă obținerea pe cale obișnuită a unor asemenea exemplare ale operei nu este posibilă;

b) a unor articole aparte și a altor opere cu volum mic sau a unor extrase de proporții reduse din opere literare publicate legal (cu excepția programelor de calculator), atunci când reproducerea se face de către biblioteci sau arhive pentru necesitățile persoanelor fizice, care utilizează exemplarele astfel reproduse, în scopuri private de studiu sau cercetare și nu urmărește obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct sau indirect;

c) a unor articole aparte și a altor opere cu volum mic sau a unor extrase de proporții reduse din opere literare publicate legal (cu excepția programelor de calculator), atunci când reproducerea se face de către instituțiile de învățământ, în

scopuri de studiu sau de cercetare și nu urmărește obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct sau indirect.

În alte cazuri decât cele menționate la alin.(1) se permite, fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor, dar cu plata unei remunerații compensatorii, reproducerea reprografică a unei opere, exceptând cărțile în întregime și partiturile.

Reproducere reprografică reprezintă reproducerea în facsimil (copie exactă) a originalului operei scrise sau grafice, în dimensiune naturală, mărită sau micșorată, prin intermediul fotocopierii ori prin oricare alte mijloace tehnice similare, altele decât cele de editare. Reproducerea reprografică nu include fixarea operei în formă electronică (inclusiv digitală), optică sau în oricare altă formă mecanizabilă.

78. În conformitate cu art. 28 din lege sunt permise, fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor și fără plata vreunei remunerații, următoarele acțiuni:

a) Utilizarea unor citate de proporții reduse în cadrul unei alte opere, în scop de cercetare sau de critică, cu condiția ca acestea să se refere la o operă sau la un alt obiect protejat care a fost deja pus, în mod legal, la dispoziția publicului, indicându-se sursa și numele autorului, exceptând cazurile în care acest lucru este imposibil; folosirea citatelor în conformitate cu practica pertinentă și în măsura impusă de un scop specific.

Jurisprudența din diferite țări a consacrat principiul potrivit căruia citarea unui sau mai multor pasaje dintr-o operă nu este legitimă decât dacă se face pentru a comenta sau discuta acea operă sau pentru a deduce din ea un argument în sprijinul sau împotriva unei teze analizate.

Un alt moment ce urmează a fi reținut este principiul integrității citatului care este legat de inviolabilitatea operei. Astfel, citatul trebuie reprodus fidel.

b) Utilizarea operelor, ca material ilustrativ în publicații, emisiuni sau în imprimări audio sau video de caracter didactic, cu condiția să se indice sursa și numele autorului, exceptând cazurile în care acest lucru este imposibil, și în măsura justificată de atingerea unui scop necomercial.

c) Reproducerea și distribuirea în presă, comunicarea publică sau punerea la dispoziția publicului în regim interactiv a articolelor publicate legal cu privire la subiectele de actualitate economică, politică ori religioasă sau a unor opere radiodifuzate ori televizate, sau a altor obiecte protejate de același caracter, ori aduse la cunoștința publică, în regim interactiv, în cazurile în care astfel de utilizări nu sunt interzise în mod expres și dacă se indică sursa și numele autorului.

d) Utilizarea operelor sau a altor obiecte protejate pentru relatarea evenimentelor curente, în măsura justificată de scopul de informare și cu condiția să fie indicată sursa și numele autorului, exceptând cazurile în care acest lucru este imposibil.

e) Utilizarea discursurilor publice și a extraselor din prelegerile publice, opere sau din alte obiecte protejate de caracter similar, în măsura justificată de scopul de informare și cu condiția să fie indicată sursa și numele autorului, exceptând cazurile în care acest lucru este imposibil.

Pentru realizarea normelor juridice menționate la lit.b), c), d), e) este necesară îndeplinirea următoarelor condiții:

- reproducerea se face în mijloacele mass-media;
- reproducerea se face în scop informativ, didactic;
- reproducerea se face din operele publicate, din discursurile și rapoartele ținute în public, din articole publicate cu privire la diverse subiecte de actualitate (economice, sociale, politice);
- pentru reproducerea operelor este obligatorie indicarea sursei și a numelui autorului, a cărui operă este reprodusă, dacă aceasta este posibil.

f) Utilizarea în scopul securității publice sau pentru a asigura derularea și reflectarea adecvată a procedurilor parlamentare, administrative sau judiciare.

Drept exemplu ar servi reproducerea operelor pentru procedura judiciară și administrativă în volumul determinat de aceste scopuri.

g) Imprimarea operelor pentru utilizare temporară, realizată de organizațiile de difuziune la propriile instalații și pentru propriile emisiuni. Asemenea imprimări vor fi șterse și distruse după șase luni, în afară de cele care au valoare documentară excepțională, urmând a fi păstrate în arhiva de stat.

h) Utilizarea operelor, în folosul persoanelor cu deficiențe vizuale, având legătură directă cu deficiența respectivă și fiind de natură necomercială, în măsura justificată de o astfel de utilizare.

i) Imprimarea emisiunilor organizațiilor de difuziune de către instituțiile sociale nonprofit, precum sunt spitalele, cu condiția ca titularii de drepturi să primească o remunerație echitabilă.

j) Utilizarea operelor în timpul ceremoniilor religioase sau al ceremoniilor oficiale organizate de autorități publice.

k) Utilizarea operelor, precum ar fi cele de arhitectură sau sculptură, amplasate permanent în locuri publice.

l) Utilizarea operelor în scop de reclamă a expozițiilor publice sau a vânzărilor de opere de artă, în măsura necesară pentru promovarea evenimentului, excluzând orice alte scopuri comerciale.

m) Utilizarea operelor cu scopul de a caricaturiza sau a parodia.

n) Utilizarea operelor, în legătură cu demonstrarea sau reparația unui echipament.

o) Utilizarea unei opere artistice sub forma unei machete sau a unui desen ori plan al unui imobil, în scop de reconstrucție a imobilului respectiv.

p) Utilizarea, prin comunicare sau prin punerea la dispoziția publicului în regim interactiv, în scop privat de studiu sau de cercetare de către persoanele fizice, prin intermediul unor echipamente speciale din localurile instituțiilor menționate la art.27 alin.(1), a operelor și a altor obiecte protejate aflate în colecțiile lor și care nu fac obiectul achiziționării sau al licențierii.

q) Fixarea în formă electronică a operelor intrate în domeniul public, în scopuri de arhivare de către biblioteci, fără obținerea unui avantaj economic sau comercial, direct ori indirect.

Esența reglementării excepțiilor și limitărilor este de a crea un echilibru dintre drepturile autorului și interesele societății. Principalele motive de introducere a excepțiilor și limitărilor ar fi îndreptate spre interesul culturii și al artei, interesul educației, interesul înfăptuirii justiției, informarea societății asupra unor evenimente sau din rațiuni umanitare.

79. Potrivit art. 29 din lege, în absența unor clauze contractuale exprese, achizitorul legal al unui program de calculator sau al unei baze de date nu trebuie să obțină consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor, pentru a le utiliza în conformitate cu destinația acestora, inclusiv pentru a corecta erorile.

Persoana care are dreptul să utilizeze o copie a unui program de calculator poate, fără consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor, să examineze, să studieze ori să testeze funcționarea programului în vederea identificării ideilor și principiilor care stau la baza oricărui element al programului, atunci când efectuează oricare dintre actele de încărcare, prezentare, rulare, transmitere sau stocare a programului pentru calculator, pe care are dreptul să le execute.

Consimțământul autorului sau al altui titular al dreptului de autor nu este necesar, atunci când reproducerea codului și traducerea formei acestui cod sunt indispensabile pentru obținerea informației necesare, pentru asigurarea interoperabilității cu alt program de calculator creat în mod independent de către alți autori, cu respectarea următoarelor condiții:

a) aceste acte sunt efectuate de licențiat ori de o altă persoană care are dreptul să utilizeze o copie a programului sau, în numele acestora, de către o persoană autorizată în acest scop;

b) informația necesară pentru realizarea interoperabilității nu a fost anterior pusă la dispoziția persoanelor specificate la lit.a);

c) aceste acte sunt limitate la părți din programul original care sunt necesare pentru realizarea interoperabilității).

Termenele de protecție a dreptului de autor

80. Instanțele vor lua act de faptul că drepturile morale de autor reprezintă drepturi personal nepatrimoniale și potrivit art. 280 lit. a) CC pretențiile privind apărarea acestor drepturi sunt imprescriptibile extinctiv.

Totodată, instanțele de judecată vor reține că legea nu prevede încetarea drepturilor de autor în virtutea omisiunii beneficiarului acestui drept de a cere instanțelor judecătorești interzicerea folosirii operei sale. Caracterul ilegal al folosirii neautorizate nu este condiționat prin lege de vreo acțiune anumită a titularului dreptului de autor, cum ar fi o cerere depusă instanței judecătorești de a interzice o asemenea folosire (Hotărârea CEDO Balan v. Moldova din 29 ianuarie 2008, Cererea nr. 9247/03).

În același timp, Articolul 1 al Protocolului nr. 1 la Convenția Europeană pentru Protecția Drepturilor Omului este aplicabil proprietății intelectuale, inclusiv dreptului de autor.

81. Drepturile patrimoniale exclusive și dreptul la remunerație, prevăzute de lege în privința operelor, cu excepția unor drepturi similare prevăzute în privința operelor de artă aplicată, se protejează pe tot timpul vieții autorului și timp de 70 de ani după deces, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului autorului, dacă prezentul articol nu prevede altfel (art. 23 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Drepturile patrimoniale asupra operei audiovizuale se protejează timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului ultimului dintre următorii coautori:

a) realizatorul principal (regizorul-scenograf);

b) autorul scenariului (scenaristul);

c) autorul dialogului;

d) compozitorul – autorul operei muzicale (cu sau fără text) special create pentru această operă audiovizuală.

Drepturile patrimoniale asupra unei opere anonime sau apărute sub pseudonim, cu excepția celei de artă aplicată, se protejează timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al publicării legale a operei. Dacă autorul unei opere anonime sau apărute sub pseudonim își dezvăluie identitatea sau dacă identitatea lui, în decursul acestei perioade, devine cunoscută, se aplică prevederile menționate supra.

Drepturile patrimoniale asupra operei create în copaternitate, cu excepția operei de artă aplicată, se protejează pe parcursul întregii vieți a fiecăruia dintre coautori și timp de 70 de ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui al decesului ultimului coautor supraviețuitor.

Termenele de protecție a drepturilor patrimoniale asupra operelor colective se stabilesc în conformitate cu prevederile art. 23 alin.(4) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Dacă opera a fost publicată în volume, serii, ediții sau episoade și termenul de protecție a dreptului de autor începe din momentul, când opera a fost adusă legal la cunoștința publicului, termenul de protecție va fi calculat pentru fiecare dintre aceste componente.

Drepturile patrimoniale asupra operei de artă aplicată se protejează timp de 25 de ani de la data creării ei.

82. Se va avea în vedere că Codul civil (redacția din 26.12.1964) prevedea că dreptul de autor acționează pe tot timpul vieții autorului și în decurs de 25 de ani după moartea lui.

Legea privind dreptul de autor nr. 293/23.11.94 prevedea că dreptul de autor este valabil pe tot parcursul vieții autorului, plus 50 de ani după deces, iar, începând cu 23.09.2005, art. 17 al ultimei legi a fost modificat, cifra 50 fiind înlocuită cu 70.

Pentru operele, a căror protecție nu a expirat la data de 23.09.2005, se va calcula termenul de 70 de ani. Dacă termenul de protecție de 50 de ani a expirat până la data de 23.09.2005, asupra acestor opere nu poate fi aplicat termenul de 70 de ani.

Totodată, se va reține că prin Legea nr.139 din 02.07.2010, a fost majorat termenul de protecție asupra operei audiovizuale de la 50 la 70 de ani, după decesul ultimului dintre coautori.

Astfel, pentru toate operele, cu excepția operelor de artă aplicată (a căror protecție este de 25 de ani), durata protecției dreptului de autor va fi de 70 de ani, după decesul autorului sau a ultimului dintre coautori.

83. Prevederile art.23 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe se vor aplica tuturor operelor, al căror termen de protecție, calculat în conformitate cu prevederile legii anterioare, nu a expirat înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi.

Dacă la intrarea în vigoare a prezentei legi se extinde termenul de protecție a drepturilor patrimoniale exclusive ale autorului operei sau termenul de protecție a dreptului său la o remunerație echitabilă, valorificarea acestei opere în perioada dintre data de expirare a termenului de protecție, calculat conform legii anterioare, și data de intrare în vigoare a prezentei legi se va considera valorificare liberă.

Valorificarea liberă a operei menționată la art. 70 alin.(2), este permisă pe o perioadă de un an de la intrarea în vigoare a prezentei legi, în aceeași măsură în care opera era valorificată până la data intrării în vigoare a acesteia.

Prevederile art. 70 alin.(3) se aplică operelor pentru care, până la data intrării în vigoare a prezentei legi, au fost efectuate pregătiri efective și serioase, în vederea valorificării, cu condiția ca aceste opere să fie valorificate numai în limitele pregătirilor respective.

Orice traduceri, adaptări și alte transformări ale operelor, efectuate pe parcursul perioadei menționate la art. 70 alin.(2), se vor considera efectuate cu permisiunea autorului. Dacă aceste traduceri, adaptări sau transformări sunt folosite după intrarea în vigoare a prezentei legi, titularii dreptului de autor asupra operelor originale au dreptul la o remunerație echitabilă.

Se va avea în vedere că dacă termenul de protecție a drepturilor patrimoniale asupra operei în țara de origine este mai mare decât termenele de protecție prevăzute de prezenta lege, se aplică normele prezentei legi, iar dacă acest termen este mai mic, se aplică normele legislației țării de origine.

Remunerația pentru valorificarea operelor intrate în domeniul public și a expresiilor folclorice

84. La expirarea termenului de protecție a drepturilor patrimoniale, opera intră în domeniul public. Operele intrate în domeniul public pot fi valorificate liber, cu condiția de respectare a drepturilor morale ale autorilor și ale altor titulari de drepturi, precum și de achitare a remunerației, în conformitate cu art.47 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

Drepturile morale ale autorului sunt protejate pe un termen nelimitat. După decesul autorului, protecția drepturilor sale morale este exercitată de către moștenitori și de organizațiile abilitate, în modul corespunzător să asigure protecția drepturilor autorilor. Astfel de organizații asigură protecția drepturilor morale ale autorilor și în cazul când aceștia nu au moștenitori sau în cazul de stingere a dreptului lor de autor.

În conformitate cu art. 47 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, pentru valorificarea operelor intrate în domeniul public și a expresiilor folclorice, urmează a fi achitată remunerație. Aceasta se va achita pentru:

a) interpretarea publică și comunicarea publică a unor asemenea opere muzicale și a expresiilor folclorice muzicale;

b) revânzarea unor asemenea opere originale de artă și a expresiilor folclorice artistice.

Remunerația se achită organizației de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale, care îi reprezintă pe autorii și pe alți titulari ai dreptului de autor.

85. Pentru stabilirea cuantumului remunerației prevăzute la alin.(1) din prezentul articol și pentru soluționarea eventualelor litigii, în legătură cu achitarea acesteia, se aplică *mutatis mutandis*:

a) prevederile art.50 – în cazul acțiunilor specificate la alin.(1) lit.a) din articolul 47 din lege;

b) prevederile art.20 alin.(1) – în cazul acțiunii specificate la alin.(1) lit.b) din articolul 47 din lege.

Instanțele vor lua act de faptul că, Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 293/23.11.94 nu conținea prevederi referitoare la încasarea remunerației pentru valorificarea bunurilor intrate în domeniul public.

Organizațiile de gestiune colectivă a drepturilor de autor sunt în drept să pretindă încasarea remunerației pentru valorificarea operelor din domeniul public numai din momentul intrării în vigoare a Legii nr. 139/07.02.2010, indiferent de faptul, dacă opera a intrat în domeniul public anterior sau ulterior intrării în vigoare a legii nominalizate.

Conținutul drepturilor conexe

86. Drepturile conexe reprezintă drepturi de proprietate intelectuală, altele decât drepturile de autor, de care beneficiază interpreții pentru propriile interpretări, producătorii de fonograme și producătorii de videograme pentru propriile înregistrări și organizațiile de difuziune prin eter sau prin cablu pentru propriile emisiuni și programe.

Pentru apariția și exercitarea drepturilor conexe, nu este necesară respectarea vreunei formalități. În absența unei probe contrare, persoana fizică sau juridică, al cărei nume sau denumire apare în mod obișnuit pe o imprimare a interpretării, pe o fonogramă, videogramă sau pe o imprimare a unei emisiuni, se consideră interpret, producător de fonogramă sau videogramă, respectiv, organizație de difuziune prin eter sau prin cablu.

87. Instanțele de judecată vor reține că, din toate categoriile de subiecți ale drepturilor conexe, doar interpreții beneficiază de drepturi morale.

Prin interpret se va înțelege actorul, cântărețul, muzicianul, dansatorul, dirijorul sau oricare altă persoană care prezintă, recită, cântă, joacă, dansează sau interpretează în orice alt mod o operă, expresii folclorice sau spectacole de orice fel, inclusiv de varietăți, folclorice, de circ, de păpuși ori de marionete.

Interpretul va beneficia de protecție în conformitate cu Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe dacă:

- a) interpretul este cetățean al Republicii Moldova;
- b) interpretarea a avut loc pe teritoriul Republicii Moldova;
- c) interpretarea a fost imprimată pe o fonogramă sau videogramă, în conformitate cu prevederile alin.(5) art. 32 din lege;
- d) interpretarea nu este imprimată pe o fonogramă sau videogramă, dar este inclusă într-o emisiune a organizației de difuziune prin eter sau prin cablu, în conformitate cu prevederile alin.(6) art. 32 din lege.

88. La drepturile morale ale interpreților se referă:

a) dreptul la paternitate – dreptul de a se considera interpret și de a cere o atare recunoaștere, inclusiv prin comunicarea sau indicarea numelui său la fiecare valorificare a interpretării sale, dacă prin prezenta lege nu sunt stabilite alte prevederi sau excepții;

b) dreptul la nume – dreptul interpretului de a decide cum va figura numele său la valorificarea interpretării (numele adevărat, pseudonimul sau anonim);

c) dreptul la respectarea integrității interpretării – dreptul la protecția interpretării sale contra oricărei denaturări, schimonosiri sau contra oricăror altor atingeri care pot prejudicia onoarea sau reputația interpretului (art. 33 alin. (1) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

Ca exemplu, ar putea fi utilizarea fără drept a unor secvențe dintr-un film cu un actor ce reprezintă o personalitate istorică, pentru a susține un mesaj electoral, reprezintă o modificare substanțială și o deformare a interpretării actorului, prin deturnarea actului său artistic de la finalitatea pe care orice artist interpret o acceptă, implicit atunci când creează un rol – aceea, ca interpretarea să fie folosită exclusiv în scopuri artistice și nu politice.

89. Interpretul beneficiază și de drepturi patrimoniale, cum ar fi permiterea sau interzicerea următoarelor acțiuni:

- a) imprimarea interpretării sale încă neimprimată;
- b) reproducerea imprimării interpretării sale;
- c) distribuirea imprimării interpretării sale;
- d) închirierea imprimării interpretării sale;
- e) comunicarea publică prin eter sau prin cablu a interpretării sale, cu excepția cazului, când interpretarea este ea însăși o interpretare televizată ori radiodifuzată sau este executată de pe o imprimare;
- f) punerea la dispoziție în regim interactiv a interpretării sale imprimate.

90. Se reiterează faptul că ceilalți subiecți ai drepturilor conexe nu beneficiază de protecția drepturilor morale, ci doar de drepturi patrimoniale. La aceștia se atribuie:

Producătorul de fonograme, care este persoana fizică sau juridică, din a cărei inițiativă și pe a cărei responsabilitate, inclusiv financiară, se efectuează prima imprimare a sunetelor interpretării, a altor sunete ori a reprezentărilor de sunete.

Producătorul de fonograme are dreptul exclusiv să permită sau să interzică următoarele acțiuni, în privința fonogramei sale:

- a) reproducerea fonogramei;
- b) distribuirea exemplarelor de fonogramă;
- c) închirierea exemplarelor de fonogramă;
- d) importul, în scop de distribuire, al exemplarelor de fonogramă, inclusiv al exemplarelor executate cu consimțământul producătorului de fonograme;
- e) punerea la dispoziția publicului în regim interactiv a fonogramei;
- f) adaptarea sau orice altă transformare a fonogramei.

Producătorul de videograme, care este persoana fizică sau juridică, din a cărei inițiativă și pe a cărei responsabilitate, inclusiv financiară, este imprimată videograma (prima imprimare a unor imagini, însoțite sau nu de sunete, indiferent de faptul, dacă reprezintă sau nu o operă audiovizuală).

Producătorul de videograme are dreptul exclusiv să permită sau să interzică următoarele acțiuni, în privința videogramei sale:

- a) reproducerea videogramei;
- b) distribuirea originalului sau a exemplarelor de videogramă;
- c) închirierea exemplarelor de videogramă;
- d) importul, în scop de distribuire, al exemplarelor de videogramă, inclusiv al exemplarelor executate cu consimțământul producătorului de videograme;
- e) punerea la dispoziția publicului, în regim interactiv, a videogramei.

Organizația de difuziune prin eter sau prin cablu dispune de dreptul exclusiv de a permite sau a interzice:

- a) imprimarea emisiunii;
- b) reproducerea unei imprimări a emisiunii;
- c) distribuirea imprimării emisiunii;
- d) comunicarea publică prin eter sau prin cablu a emisiunii;
- e) retransmiterea emisiunii;
- f) comunicarea publică a emisiunii în locuri accesibile publicului cu plată pentru intrare;
- g) punerea la dispoziția publicului în regim interactiv a imprimării emisiunii.

91. Drepturile producătorului de fonograme sau videograme se protejează în conformitate cu prezenta lege, dacă:

- a) producătorul de fonogramă sau videogramă este cetățean al Republicii Moldova sau persoană juridică, cu sediul permanent în Republica Moldova;
- b) fonograma sau videograma a fost publicată pentru prima dată în Republica Moldova sau a fost publicată pe teritoriul țării în decurs de 30 de zile de la data primei ei publicări în altă țară.

Drepturile organizației de difuziune prin eter sau prin cablu se protejează în conformitate cu prevederile prezentei legi, dacă organizația respectivă are sediul permanent în Republica Moldova și difuzează programe de la un transmițător amplasat pe teritoriul Republicii Moldova.

Excepțiile și limitările dreptului de autor prevăzute la art.24-26 și la art.28 ale Legii 139/2010 se aplică *mutatis mutandis* și drepturilor conexe.

Transmiterea drepturilor conexe patrimoniale prin contract

92. Drepturile patrimoniale exclusive ale interpretului pot fi transmise altor persoane, prin contract de cesiune sau de licență, în condițiile art. 30-31 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe.

În cazul în care un interpret a transmis sau a cesionat unui producător de fonograme, videograme sau de opere audiovizuale, dreptul său de închiriere, prevăzut la art. 33 alin.(2) lit.d), interpretul își păstrează dreptul la o remunerație echitabilă, asupra căreia părțile vor conveni de comun acord, pentru închirierea fonogramei, videogramei sau a operei audiovizuale ce conține interpretarea sa. Acest drept este inalienabil și se exercită exclusiv prin intermediul unei organizații de gestiune colectivă a drepturilor patrimoniale.

Drepturile exclusive ale producătorilor de fonograme, producătorilor de videograme, ale organizației de difuziune prin eter sau prin cablu pot fi transmise altor persoane, de asemenea, prin contract de cesiune sau licență.

93. Dacă există un Acord General (licență generală) privind dreptul de interpretare publică a obiectelor de drepturi de autor și conexe prin intermediul oricărui dispozitiv, încheiat între o parte și organizația de gestiune colectivă a drepturilor de autor și conexe, fiind stabilit un termen de valabilitate al contractului, la expirarea acestuia, dacă este vădită nedorința de a prelungi acordul încheiat între părți, partea contractantă nu poate fi impusă la prelungirea acordului încheiat, contrar voinței sale, fiind prevăzută expres posibilitatea de a rezilia contractul, precum și în virtutea principiului libertății contractuale.

Dacă însă la expirarea acordului menționat sau pe parcursul acțiunii acestuia există restanțe la încasarea remunerației pentru drepturile de autor și conexe, partea contractantă poate fi impusă la achitarea acestora, cu condiția prezentării probelor pertinente.

Termenele de protecție a drepturilor conexe

94. Drepturile interpretului se protejează timp de 50 de ani de la data interpretării. Totuși, dacă în această perioadă, imprimarea interpretării a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile interpretului se protejează timp de 50 de ani de la data efectuării celei mai vechi a respectivelor acțiuni. Drepturile interpretului la paternitate, nume și la respectarea integrității interpretării se protejează pe un termen nelimitat.

Drepturile producătorului de fonograme se protejează timp de 50 de ani de la data imprimării fonogramei. Totuși, dacă în această perioadă fonograma a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile menționate se protejează timp de 50 de ani de la data efectuării celei mai vechi a respectivelor acțiuni.

Drepturile producătorului de videograme se protejează timp de 50 de ani de la data imprimării videogramei. Totuși, dacă în această perioadă videograma a fost legal publicată sau comunicată public, drepturile producătorului de videograme se protejează timp de 50 de ani de la data efectuării celei mai vechi a respectivelor acțiuni.

Drepturile organizației de difuziune prin eter sau prin cablu se protejează timp de 50 de ani de la prima difuzare a emisiunii de către asemenea organizație.

95. Termenele de protecție menționate încep să curgă de la 1 ianuarie al anului următor celui în care a avut loc acțiunea cu semnificație juridică, în temeiul căreia se calculează termenul.

Dacă termenul de protecție a drepturilor patrimoniale asupra unui obiect al drepturilor conexe în țara de origine este mai mare decât termenele de protecție prevăzute de legea Republicii Moldova, se aplică normele legii Republicii Moldova, iar dacă acest termen este mai mic, se aplică normele legislației țării de origine.

Drepturile conexe trec, în limitele părții rămase a termenelor de protecție prevăzute la art. 39 alin.(1)–(4), la succesorii în drepturi ai interpretului, producătorului de fonograme, producătorului de videograme și ai organizației de difuziune prin eter sau prin cablu.

Drepturile producătorilor bazelor de date

96. Bazele de date care, prin alegerea sau dispunerea elementelor, constituie o creație intelectuală proprie a autorului, sunt protejate ca atare de dreptul de autor. Niciun alt criteriu nu se aplică, pentru a determina, dacă bazele de date pot beneficia de această protecție.

Prin bază de date se va înțelege o compilație de date sau de alte materiale, indiferent dacă acestea sunt sau nu protejate de dreptul de autor sau de drepturile conexe, atât în formă mecanizabilă, cât și în altă formă, aranjate sistematizat ori metodic și accesibile prin mijloace electronice sau de alt gen (art. 3 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe).

În sensul Directivei Parlamentului European și a Consiliului nr. 96/9/CE din 11 martie 1996 privind protecția juridică a bazelor de date, „bază de date” înseamnă o culegere de opere, de date sau de alte elemente independente, dispuse sistematic sau metodic și accesibile în mod individual prin mijloace electronice sau de altă natură.

Protecția prevăzută prin prezenta directivă nu se aplică programelor de calculator utilizate la realizarea sau pentru funcționarea bazelor de date accesibile prin mijloace electronice.

97. Producătorul unei baze de date care dovedește că a făcut o investiție substanțială din punct de vedere calitativ și/sau cantitativ, în obținerea, verificarea sau prezentarea conținutului ei, are dreptul să interzică extragerea și/sau reutilizarea conținutului integral sau a unei părți substanțiale, evaluate calitativ și/sau cantitativ, a acelei baze de date.

Prin extragerese va avea în vedere transferul permanent sau temporar al conținutului integral sau al unei părți substanțiale a conținutului bazei de date, pe un alt suport, prin orice mijloace sau în orice formă.

Reutilizarea presupune orice mod, prin care este pus la dispoziția publicului conținutul integral sau o parte substanțială a acestui conținut al bazei de date, prin distribuirea de copii, prin închiriere, prin transmitere on-line sau prin alte moduri de transmitere.

98. Se va reține că prima vânzare a unei copii de pe o bază de date pe teritoriul Republicii Moldova, de către titularul dreptului sau cu consimțământul

acestui, are ca efect epuizarea dreptului de control asupra revânzării copiei respective.

Beneficiari de protecția drepturilor producătorilor de date sunt producătorii sau titularii drepturilor:

- Persoane fizice – cetățeni ai Republicii Moldova sau care au domiciliu permanent pe teritoriul Republicii Moldova. Atunci când o bază de date este creată în comun de către mai multe persoane fizice, drepturile exclusive sunt deținute în comun de aceste persoane.

- Persoane juridice, constituite în conformitate cu legislația Republicii Moldova, având sediul înregistrat, organele de conducere sau locul principal de desfășurare a activității pe teritoriul Republicii Moldova. În cazul în care o asemenea persoană juridică are doar sediul pe teritoriul Republicii Moldova, activitatea sa trebuie să aibă o legătură reală și continuă cu economia Republicii Moldova.

Producătorul unei baze de date poate să transmită drepturile sale prin contract de licență.

99. Utilizatorul legal al bazei de date, care este pusă la dispoziția publicului în orice mod, poate fără consimțământul producătorului bazei de date să extragă și/sau să reutilizeze o parte substanțială din conținutul acesteia, în următoarele cazuri:

a) la extragerea în scopuri personale a conținutului unei baze de date neelectronice;

b) la extragerea în scopuri de studiu sau de cercetare, cu condiția de a indica sursa și în măsura justificată de scopul necomercial urmărit;

c) la extragerea și/sau reutilizarea în scop de asigurare a securității publice ori în scop de asigurare a derulării și reflectării adecvate a procedurilor parlamentare, administrative sau judiciare.

100. Termenul de protecție a drepturilor producătorilor bazelor de date este de 15 ani, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui de finalizare a bazei de date.

În cazul în care baza de date este pusă la dispoziția publicului în orice mod, înainte de expirarea perioadei menționate, termenul de protecție a dreptului producătorului bazei de date expiră după 15 ani calculați, începând cu 1 ianuarie al anului următor celui, când baza de date a fost pusă pentru prima dată la dispoziția publicului.

Orice modificare substanțială, evaluată în mod calitativ sau cantitativ, a conținutului unei baze de date, inclusiv orice modificare substanțială, rezultând din acumularea de adăugări, de suprimări sau de modificări succesive care ar conduce la concluzia că este vorba despre o nouă investiție substanțială, evaluată în mod calitativ sau cantitativ, permite atribuirea unei durate de protecție proprii bazei care rezultă din această investiție.

Acțiuni în judecată privind încălcarea dreptului de autor și conexe

101. În cadrul procedurilor judiciare inițiate în privința încălcării dreptului de autor, a drepturilor conexe sau a altor drepturi protejate de lege, persoanele

specificate la art.55 alin.(2) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, pot solicita instanțelor de judecată sau altor organe competente, după caz:

- recunoașterea drepturilor lor;
- constatarea încălcării acestora;
- repararea prejudiciului prin stabilirea unor despăgubiri.

102. Pentru stabilirea existenței unei încălcări a dreptului de autor și conexe, instanța urmează să verifice:

1) dacă cazul invocat de violare nu cade sub incidența excepțiilor prevăzute de art. 26-29 din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe;

2) dacă există sau nu un contract între titularul de drepturi și persoanele care au valorificat creațiile autorului;

3) dacă corespunde modul de valorificare realizat de utilizator cu conținutul contractului și cu cerințele legale;

4) alte circumstanțe de fapt și de drept ce pot avea importanță pentru soluționarea justă a cauzei.

103. Instanța de judecată, la stabilirea despăgubirii, va ține cont de necesitatea:

a) restabilirii situației existente până la violarea dreptului și a încetării acțiunilor care comportă violarea dreptului sau creează pericolul violării lui;

b) recuperării pierderilor, inclusiv a beneficiului ratat, suportate de partea lezată;

c) perceperii profitului obținut ilegal de persoana care a violat drepturile;

d) achitării unei compensații de la 500 până la 500000 lei pentru dreptul încălcat.

Se va avea în vedere că stabilirea despăgubirii sub formă de taxe forfetare e posibilă, atunci când violatorul a comis încălcarea neintenționat.

104. Pentru violarea drepturilor morale, autorul sau titularul drepturilor conexe are dreptul să ceară, prin judecată, de la persoana care le-a violat:

a) introducerea rectificărilor convenite în operă și publicarea în presă sau anunțarea într-un alt mod despre restabilirea dreptului violat;

b) interzicerea publicării operei sau îndeplinirea cerinței de a înceta distribuirea ei și de a confisca exemplarele publicate;

c) repararea materială a prejudiciului moral.

Instanțele de judecată vor aplica măsurile, procedurile și remediile prevăzute în capitolul IX din Legea 139/2010, într-o manieră corectă și echitabilă, astfel încât să nu fie excesiv de dificile sau costisitoare și să nu impună limite de timp exagerate sau tergiversări neprevăzute. Aplicarea acestor măsuri, proceduri și remedii va fi una eficientă și proporționată, nu va crea obstacole în calea comerțului legal și va oferi protecție împotriva folosirii lor abuzive.

Termenele de examinare a litigiilor privind dreptul de autor și conexe

105. Litigiile privind dreptul de autor și conexe urmează a fi examinate într-un termen rezonabil. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului (a se vedea Manualul judecătorului pentru cauze civile, Chișinău, 2013, pag. 34-42), pentru aprecierea termenului rezonabil, sunt relevante 4 criterii:

- complexitatea cauzei;
- conduita părților în proces;
- conduita autorităților naționale competente;
- importanța cauzei pentru cei interesați.

Astfel, examinarea cauzei civile privind încălcarea drepturilor de autor timp de 5 ani și 7 luni a fost considerată de Curtea Europeană drept încălcare a art. 6.1 al Convenției, și anume a termenului rezonabil de examinare a cauzei (a se vedea cauza Cuzin v. Rusia, hotărârea CtEDO din 09.06.2005).

Executarea hotărârilor ce vizează dreptul de autor și a drepturilor conexe

106. Hotărârile judecătorești, pronunțate în baza Legii privind dreptul de autor și drepturile conexe, pot fi puse în executare ca și alte categorii de hotărâri, atunci când devin definitive.

Totodată, în virtutea art. 68 alin. (3) din Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe, hotărârile judecătorești privind încasarea remunerației vor fi executate imediat după pronunțare, dacă instanța va considera aceasta necesar. Această normă, însă, nu este aplicabilă din 07.03.2012, când a fost exclus art. 257 CPC RM.

Dacă litigiul s-a rezolvat prin mediere, fiind încheiată o tranzacție, în afara procesului civil și aceasta nu a fost executată benevol, pentru a fi executată silit, tranzacția poate fi, după caz:

a) confirmată de către instanța de judecată, în condițiile Codului de procedură civilă; sau

b) investită cu formulă executorie de către notar, în condițiile stabilite de lege, dacă a fost încheiată între persoane juridice (art.33 alin. (2) din Legea nr. 137/03.07.2015 cu privire la mediere).

Cererea privind confirmarea tranzacției se examinează în regim de urgență, în cel mult 15 zile lucrătoare de la data depunerii acesteia (art. 39 alin. (4) din aceeași lege).

Dacă litigiul privind drepturile de autor și conexe s-a soluționat în arbitraj, partea care a avut câștig de cauză va sesiza Judecătoria Comercială de Circumscripție cu cerere privind eliberarea titlului de executare silită a hotărârii arbitrale.

107. Se abrogă Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr. 32 din 1998 „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale legislației despre dreptul de autor și drepturile conexe”.

**Președintele interimar al
Curții Supreme de Justiție**

Petru Ursache

Chișinău

25 aprilie 2016 nr. 1